

TOLLETATEN

Vedlegg

til høringsnotat (del 2) om
forslag om utfasing av dagens direktekjøringsordning og
innføring av digital melde- og opplysningsplikt (Digitoll)

Oslo, 30. mai 2023

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	3
2	Plan for digitalisering	3
2.1	Digitoll-konseptet	3
2.2	Gjennomføringsplan – Digitoll	5
2.3	Avvikling av direktekjøringsordningen	6
2.4	Digital melde- og opplysningsplikt	6
2.5	Opplysninger om varer i VOEC-ordningen	6
3	Plikter ved inn- og utførsel av varer	8
3.1	Sammenhengen mellom de ulike pliktene	8
3.2	Statistikk	9
4	Om forhåndsvarslingsplikten	11
4.1	Bakgrunn og gjeldende rett	11
4.2	Ansvar for levering av forhåndsvarsel	12
4.3	Forhåndsvarsling i ICS2	12
4.4	Forholdet til melde- og opplysningsplikten	13
4.5	Forholdet til fremleggelsesplikten	14
5	Om deklarasjonsplikten	14
5.1	Gjeldende rett – tollbehandling og tollprosedyrer	14
5.2	Deklarasjonspliktig	16
5.3	Om hvem som skal levere deklarasjon for prosedyren tollager	16
5.4	Om midlertidig videreføring av direktekjøringsordningen og tollagerregime	17
5.5	Tollprosedyrer og overgangen mellom dem	18
5.6	Systemstøtte for deklarerer TVINN og NCTS	30
5.7	Om tollforsegling	31
5.8	Om avvik og endringsmelding	32
5.9	Om varer til og fra kontinentalsokkelen	34
6	Om grunnlagsdokumentasjon	34
6.1	Gjeldende rett	34
6.2	Behov for tilgang til grunnlagsdokumenter	35
6.3	Faktura og proformafaktura	35
6.4	Om levering av fraktbrev i melde- og opplysningsplikten	36
7	Om håndtering av deklarasjoner på vegne av EU på landevei	36
7.1	Bakgrunn – grensetoll samarbeid med Sverige og Finland	36
7.2	Målbilde – Sverige/Norge	37
7.3	Samarbeid med Finland	40
8	Om melde- og opplysningsplikten	40
8.1	Innledning	40
8.2	Digital oppfylning av melde- og opplysningsplikten i praksis	41
8.3	Identifikasjon av aktører	42
9	Om behandling av informasjon	42
10	Om grensepasseringen	43
10.1	Fremleggelsesplikt	43
10.2	Frigjøring	44
10.3	Automatisk registrering av ankomst til tollområdet	44
10.4	Parallele løp	46
10.5	Hva trenger fører å ha med av dokumentasjon?	47
10.6	Manglende eller feil informasjon ved ankomst	47

1 Innledning

Dette dokumentet er et vedlegg til høringsnotat 2 av 30. mai 2023 med forslag om avvikling av dagens direktøkjøringsordning og innføring av digital melde- og opplysningsplikt. I dette høringsnotatet foreslås det hvilke opplysninger som skal leveres ved tollprosedyren tollager og i melde- og opplysningsplikten.

Høringsnotat 2 bygger på Tolletatens redegjørelse og forslag i høringsnotat 1 av 20. september 2022. Tolletaten har gjennom innspillene i forrige høringsrunde og i forbindelse med møter med ulike næringslivsaktører fått mange spørsmål knyttet til gjennomføringen av Digitoll-konseptet med avvikling av direktøkjøringsordningen og innføring av en digital melde- og opplysningsplikt. Tolletaten har på bakgrunn av innspill i høringsrunden revidert de opprinnelige forslagene.

Tolletatens planer for digitalisering innebærer store endringer både for Tolletaten og næringslivet. Et viktig formål med dette dokumentet er å beskrive hvordan vareførselen skal fungere i en fremtid med digital melde- og opplysningsplikt og der deklareringsplikt av de fleste varer skal skje senest ved grensepassering. Det er på nåværende tidspunkt ikke mulig å svare ut alle problemstillinger ved denne omleggingen. Tolletaten mener likevel at omtalen i dette vedlegget gir svar på de mest sentrale problemstillingene, slik at næringslivet i tiden fremover kan forberede og iverksette nødvendige omstillingsprosesser.

For at næringslivet og Tolletaten skal lykkes med gjennomføringen av Digitoll-konseptet er det avgjørende med et godt samarbeid også i tiden fremover. Tolletaten vil i løpet av de neste årene føre en aktiv dialog med næringslivet, og oppfordrer samtidig næringslivet til å avklare problemstillinger med Tolletaten etter hvert som de dukker opp.

Regelverkseiere

Tolletaten forvalter regelverk på vegne av en rekke offentlige instanser. Enkelte aktører tar opp spørsmålet om hvordan våre prosesser skal samkjøres med disse regelverkseierne. Tolletaten er klar over at krav i andre myndigheters regelverk i noen tilfeller vil medføre stopp på grensen, for eksempel at dokumenter skal stemples. Noen krav ved grensepassering er basert på internasjonalt avtaleverk. I denne fasen har det ikke vært mulig å prioritere samarbeid med regelverkseiere for utvikling av digitale løsninger på dette området. Dette er noe som må skje på et senere tidspunkt.

2 Plan for digitalisering

2.1 Digitoll-konseptet

Kjernen i Tolletatens samfunnsoppdrag er å ha oversikt over varer som inn- og utføres til/fra tollområdet (Norge). Herunder sikre grunnlag for riktig fastsetting av innførselsavgifter, hindre ulovlig vareførsel og danne grunnlag for handelsstatistikken. Ulovlig vareførsel medfører tapt proveny for staten, gir profittmuligheter for kriminelle og har negativ påvirkning på det lovlige markedet. Omfanget av varer som krysser grensen er stort og volumene har økt over mange år. Komplexiteten i varestrømmene er også blitt mer krevende å håndtere.

Dagens manuelle løsninger er etablert for å håndtere helt andre volumer og uten dagens krav til tidseffektivitet. De er også svært tid- og ressurskrevende å administrere både for det offentlige og for næringslivet.

Tolletaten ønsker å fjerne tidkrevende og manuelle prosesser ved innførsel av varer, både for næringslivet, Tolletaten og samarbeidende myndigheter. Det er ønskelig å legge til rette for en effektiv og sømløs grensepassering i de tilfeller alle plikter er oppfylt. Målet er en grensepassering der varer frigjøres automatisk dersom det ikke er behov for kontroll.

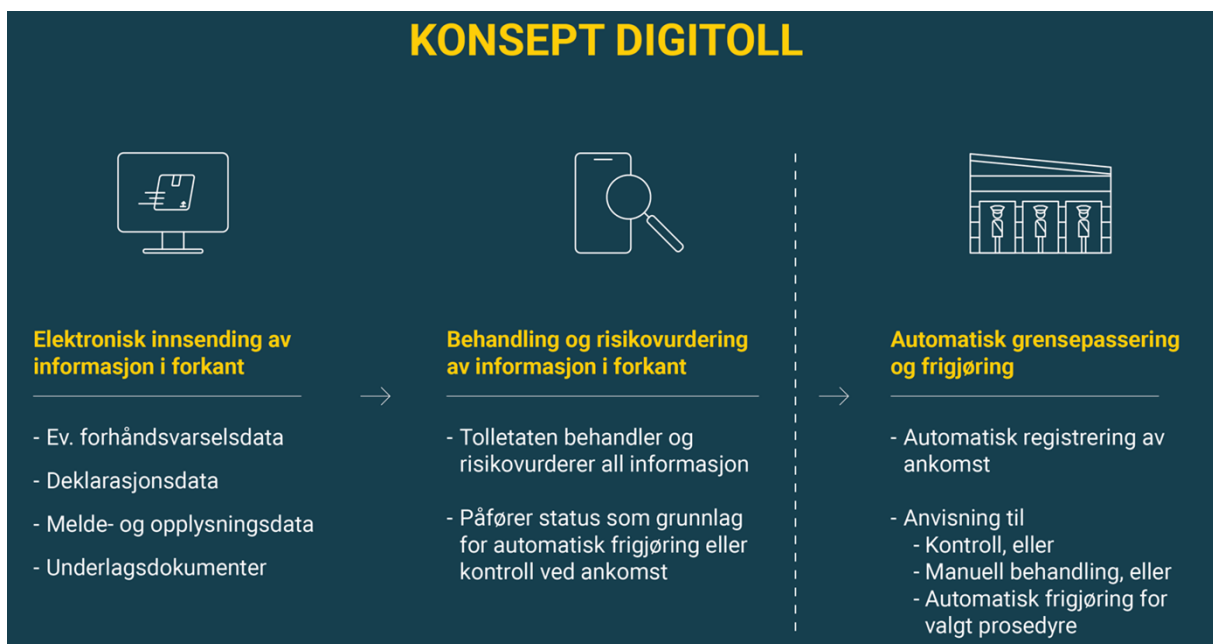
For å lykkes med dette har Tolletaten behov for korrekt, enhetlig og digital informasjon knyttet til alle plikter, før eller senest ved ankomst. Dette er nødvendig for å kunne vurdere informasjonen fra de ulike pliktene i sammenheng. Dette skal gi Tolletaten oversikt over hvilke varer som innføres til landet og hvilken tollprosedyre de er underlagt.

De nødvendige endringene for digitalisering gjennomføres gjennom Digitoll-konseptet som er tre-delt og basert på følgende forutsetninger:

1. Informasjon leveres digitalt, før eller senest ved grensepassering.
2. Tolletaten behandler og risikovurderer informasjon før ankomst. Informasjon levert i forhåndsvarsel, melde- og opplysning, deklarasjon og i forbindelse med fremleggelse vurderes i sammenheng før/ved ankomst. For å kunne tilby en mer automatisert grensepassering tas det på forhånd stilling til om en transport eller vare skal kontrolleres ved ankomst.
3. En i størst mulig grad automatisert grensepassering med automatisk frigjøring av varer for valgt prosedyre.

En nærmere omtale og bakgrunn for konseptet finnes i høringsnotat 1:

<https://www.toll.no/no/verktoy/regelverk/horinger/avsluttede-horinger/horing--forslag-om-utfasing-av-dagens-direktekjøringsordning-og-innforing-av-digital-melde--og-opplysningsplikt-og-forslag-til-enkelte-mindre-endringer/>

Figur 1 Oversikt over Digitoll-konseptet

I dette vedlegget omtales de ulike delene av Digitoll-konseptet slik:

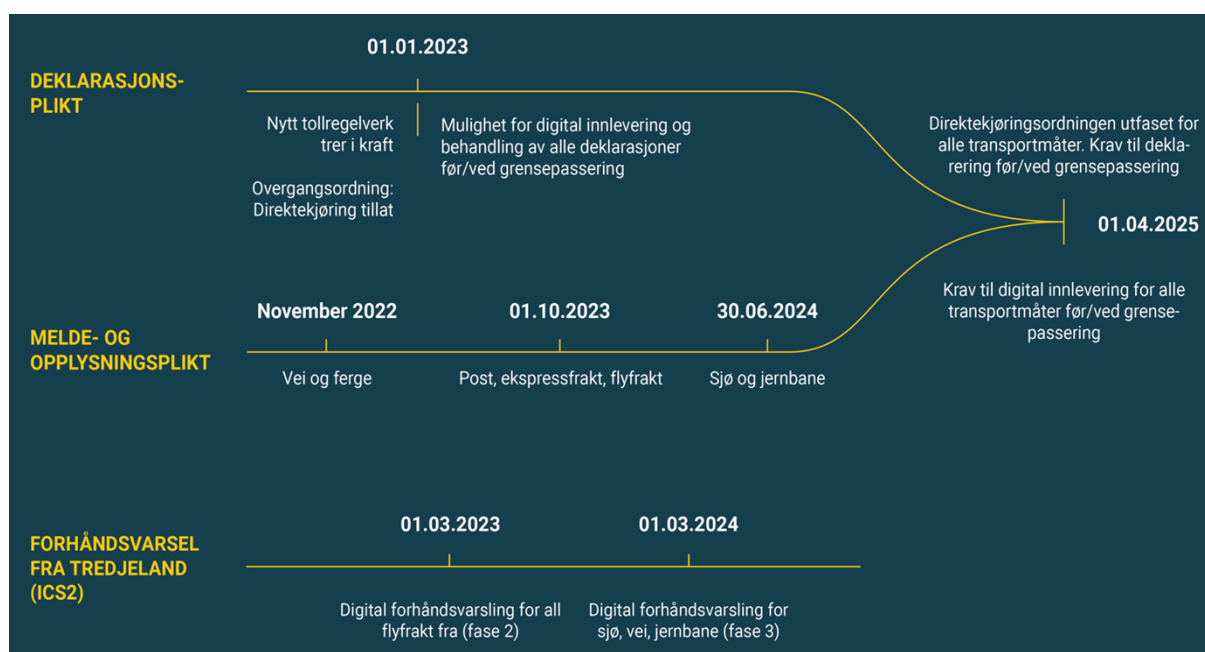
Del 1 Før ankomst: Omhandler innsamling av informasjon før transportmiddel ankommer tollområdet. Dette er nærmere omtalt i kapitlene 3–8 i dette dokumentet.

Del 2 Før ankomst: Omhandler behandling og vurdering av informasjon før ankomst. Dette er nærmere omtalt i kapittel 9 i dette dokumentet.

Del 3 Ved grensepassering: Omhandler selve grensepasseringen. Dette er nærmere omtalt i kapittel 10 i dette dokumentet.

2.2 Gjennomføringsplan – Digitoll

I høringsnotat 1 foreslo Tolletaten en plan for gjennomføring av Digitoll. Denne planen er revidert etter innspill i høringsvarene fra næringslivsaktørene. En omtale av og bakgrunn for revisjonen finnes i høringsnotat 2, kapittel 2. I det følgende gis en oversikt over den reviderte gjennomføringsplanen.

Figur 2 Revidert gjennomføringsplan Digitoll

Dette gir følgende tidsplan for foreslåtte endringer i Digitoll-konseptet:

Deklareringsplikt (innførsel)	
01.01.2023 – 31.03.2025	Mulighet for direktekjøring videreføres. I utgangspunktet ¹ ingen krav til levering av deklarasjon før/ved grensepassering under prosedyren tollager
01.04.2025	Direktekjøringsordningen er avviklet for alle transportmåter. Alle varer skal underlegges en tollprosedyre, som hovedregel ved levering av deklarasjon før eller senest ved grensepassering

Melde- og opplysningsplikt (innførsel)	
09.11.2022	Systemstøtte for digital oppfylging av melde- og opplysningsplikten gjøres tilgjengelig for motorvogn på vei og ferge. I første omgang ved Svinesund og Ørje tollsteder. Deretter løpende utrulling til øvrige steder.
01.10.2023	Systemstøtte for digital oppfylging av melde- og opplysningsplikten gjøres tilgjengelig for luftfartøy.
30.06.2024	Systemstøtte for digital oppfylging av melde- og opplysningsplikten gjøres tilgjengelig for fartøy og tog.
01.04.2025	Hovedregel om krav til digital oppfylging av melde- og opplysningsplikten for alle transportmåter før eller senest ved grensepassering.
Forhåndsvarslingsplikt for varer fra tredjeland	
01.03.2023	Digital forhåndsvarsling før lasting for all flyfrakt
01.03.2024	Digital forhåndsvarsling før lasting for fartøy, motorvogn og tog

Tabell 1 Revidert tidsplan for Digitoll

2.3 Avvikling av direktekjøringsordningen

Dato for avvikling av direktekjøringsordningen settes til 1. april 2025. Det er i dag ikke krav til deklarerings av varer senest ved ankomst til grensen, dersom varene direktekjøres under tollagerregimet (godsregistreres). Varer som direktekjøres skal underlegges en tollprosedyre innen 10 dager etter ankomst. Merk at det skal leveres deklarasjon for enkelte varer som underlegges prosedyren tollager, jf. vareførselsforskriften § 4-4-13 annet ledd. Dette gjelder blant annet varer med krav om felles innførselsdokument om helse (CHED) fra land utenfor EØS-området eller Sveits, § 4-4-13 annet ledd jf. bokstav f.

Fra 1. april 2025 avvikles direktekjøringsordningen for alle transportmåter. Det vil fra denne datoen være krav til levering av en deklarasjon for alle tollprosedyrer senest ved grensepassering, jf. vareførselsloven § 3-1.

Direktekjøring av varer er i dag hjemlet i vareførselsforskriften § 4-4-14. Bestemmelsen oppheves fra 1. april 2025. Samtidig oppheves det generelle deklarasjonsunntaket for prosedyren tollager ved at § 4-4-13 første og annet ledd oppheves.

2.4 Digital melde- og opplysningsplikt

Tidspunkt for utfasing av direktekjøring og innføring av digital melde- og opplysningsplikt samkjøres. Det innebærer at det fra 1. april 2025 som hovedregel blir krav til oppfylging av melde- og opplysningsplikten digitalt. Tolletaten vil i perioden frem til april 2025 suksessivt tilby systemstøtte for digital oppfylging av melde- og opplysningsplikten, se kapittel 8.

Det er ingen endring i forslag til implementering av systemstøtte for forhåndsvarsling av varer fra tredjeland gjennom ICS2.

2.5 Opplysninger om varer i VOEC-ordningen

I 2020 ble det innført en ordning der utenlandske tilbydere (eksportører/salgsplassformer) av varer med lav verdi, med omsetning til Norge over 50 000 kroner i året, skal registrere seg

enten ordinært i merverdiavgiftsregisteret eller i en forenklet ordning der de krever opp norsk merverdiavgift fra norske privatpersoner (VOEC-ordningen). Ordningen gjelder der den enkelte vare har en verdi under 3000 kroner, og omfatter ikke næringsmidler, restriksjonsbelagte varer eller særavgiftspliktige varer.

Ordningen er ment å skulle legge til rette for en enklest mulig tollbehandling ved ankomst til landet og dermed sikre at forbruker ikke belastes med administrative gebyrer fra speditøren for en eventuell tolldeklarasjon. Varer som innføres under VOEC-ordningen er derfor unntatt deklarasjonsplikt når tilbyders identifikasjonsnummer (VOEC-nummer) er oppgitt i forsendelsesinformasjon, jf. vareførselsforskriften § 4-1-24 første ledd, jf. § 2-4-3.

Per i dag kan VOEC-nummer gis i reservert felt i forsendelsesdata til Tolletatens system for manifestdata (Treff-systemet), som benyttes av post- og kurerselskaper. Det er også mulig å merke pakken fysisk eller legge frem opplysninger om VOEC-varer ved levering av papirdokumentasjon ved ankomst til et grensetollsted.

Fra 1. januar 2024 oppstilles det krav til at VOEC-nummeret skal oppgis digitalt til Tolletaten, når den som bringer varer til tollområdet har mottatt dette fra avsenderen av varene. Kravet vil i første omgang gjelde for varer som ankommer med motorvogn (vei og ferge) og luftfartøy. Tolletaten viser til Finansdepartementets høring av 2. desember 2022 om avvikling av midlertidig deklareringsunntak for varer med verdi under 350 kroner. Kravet til å oppgi VOEC-nummeret digitalt vil følge av vareførselsforskriften § 2-4-3.

Tolletaten tilrettelegger for at VOEC-nummeret kan oppgis digitalt i det nye melde- og opplysningssystemet fra oktober 2023. Systemet vil da være klargjort for transportmåtene motorvogn (vei og ferge) og luftfartøy. Når melde- og opplysningssystemet benyttes, skal VOEC-nummeret oppgis sammen med annen informasjon om transportmiddel og last.

Ifølge gjennomføringsplanen for Digitoll vil systemstøtte for transportmåtene fartøy og tog være klart 30. juni 2024. Fra dette tidspunktet vil det kunne leveres opplysninger om VOEC-varer digitalt for alle transportmåter.

Dagens løsning i Treff-systemet skal konsolideres med melde- og opplysningssystemet og på sikt avvikles. Det vil si at aktører som i dag benytter Treff-systemet bør starte omstillingsarbeidet for å ta i bruk melde- og opplysningssystemet.

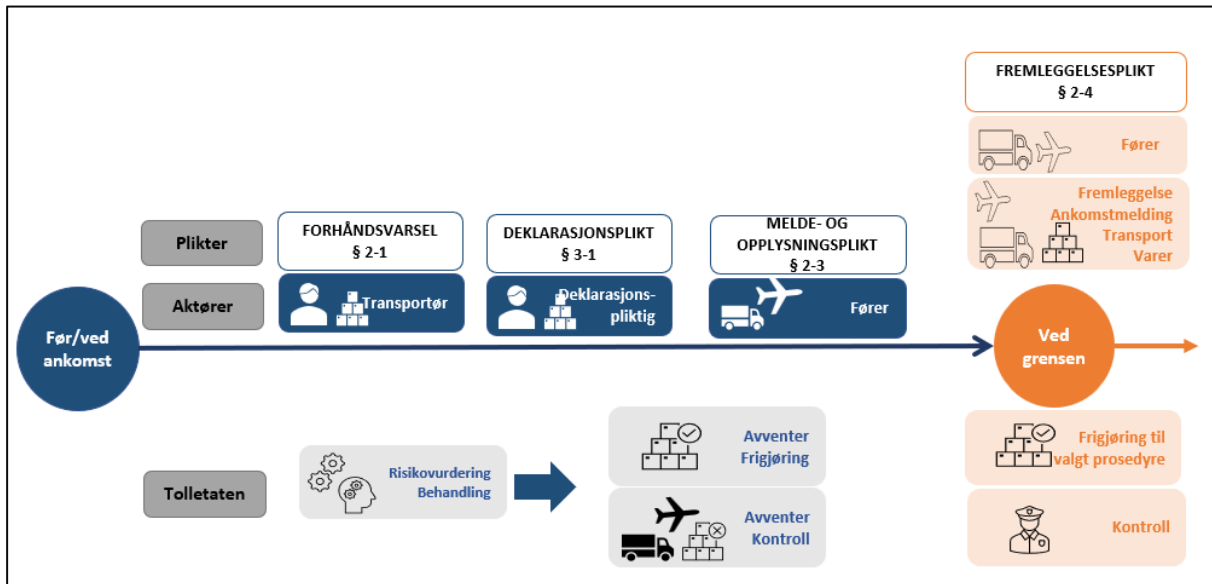
VOEC-forsendelser skiller seg fra øvrige varestrømmer, da de er unntatt plikten til å levere deklarasjon ved tollbehandlingen. Tolletaten ønsker å motta enkelte opplysninger ved bruk av melde- og opplysningssystemet.

Tolletaten ønsker i tillegg til levering av VOEC-nummer, at aktørene leverer *transportørens sendingsnummer*, *varenummer* og *verdi*. Tolletaten anmoder inntil videre aktørene om å rapportere opplysningene på frivillig basis. Tolletaten vurderer å utrede og fremme en lovendring som gir et tydelig grunnlag for levering av disse opplysningene.

3 Plikter ved inn- og utførsel av varer

3.1 Sammenhengen mellom de ulike pliktene

Inn- og utførsel av varer til og fra tollområdet utløser ulike plikter, på ulike tidspunkt, se illustrasjonen nedenfor. Innholdet i de enkelte pliktene og forholdet mellom dem omtales i de videre kapitlene i dette vedlegget.

Figur 3 Oversikt over de ulike pliktene ved inn- og utførsel av varer

Forhåndsvarsel om varer

Plikten gjelder varer som innføres fra land utenfor EUs sikkerhetsområde, som Norge gjennom EØS-avtalen er en del av. Plikten innebærer at det skal gis melding både før lasting i utlandet og før transportmiddelet ankommer sikkerhetsområdet. Plikten skal blant annet sikre at farlige varer (eksplosiver mv.) ikke lastes om bord i fly eller andre transportmidler før avgang til sikkerhetsområdet. Videre skal den sikre at varer som kan utgjøre en fare for miljø, folkehelse eller forbrukere blir risikovurdert og kontrollert før innførsel til sikkerhetsområdet. Forhåndsvarsling omfatter luft-, sjø-, vei- og jernbanetransport.

Transportør er ansvarlig for at det leveres forhåndsvarsel, se nærmere omtale i kapittel 4.

Melde- og opplysningsplikt om ankomst

Plikten er todelt ved at den både regulerer at det skal gis melding om transportmiddelets ankomst (meldeplikten) og at det skal gis opplysninger om transportmiddelet, besetningen og varer som bringes med som last (opplysningsplikten). Formålet med plikten er å gi Tolletaten opplysninger om transportmidler som ankommer tollområdet og hvilke varer de medbringer.

Fører av transportmiddel er ansvarlig for at plikten oppfylles, se nærmere omtale i kapittel 8.

Plikt til tollbehandling og levering av deklarasjon

For alle varer som innføres til tollområdet oppstår en plikt til tollbehandling. Tollbehandling vil si at varene underlegges en tollprosedyre, gjenutføres eller avstås til tollmyndighetene. Dette

gjøres som hovedregel ved at det leveres en deklarasjon for den valgte prosedyren. De ulike prosedyrene bestemmer hvordan det kan disponeres over varene.

Plikten påhviler enhver som kan gi de opplysningene som er nødvendige for den valgte prosedyren, se nærmere omtale i kapittel 5.

Fremleggelse av varer for kontroll

Plikt til fysisk å fremlegge varene som medbringes for kontroll. Plikten innebærer at varene må gjøres fysisk tilgjengelige for kontroll. Fremleggelsesplikten oppfylles ved at den som bringer varer til tollområdet melder seg for tollmyndighetene og opplyser om hvilke varer som medbringes. Plikten er en grunnpilar for tollmyndighetenes virksomhet og sikrer reell kontroll av hvilke varer som innføres til tollområdet.

Plikten påhviler den som bringer en vare til tollområdet, se nærmere omtale i kapittel 10.

3.2 Statistikk

Innførsel og utførsel

Tolletaten mottok i overkant av 7 millioner innførselsdeklarasjoner i 2022, av disse gjelder rundt 4 millioner varer som fraktes med motorvogn på vei og ferge (ca. 58 prosent). Motorvogn på vei står for rundt 53 prosent og motorvogn på ferge for rundt 5 prosent. Andel deklarasjoner for varer som fraktes med luftfartøy er rundt 35 prosent, og fartøy står for rundt 4 prosent av antall innførselsdeklarasjoner.

På landsbasis mottas det rundt én million direktefortollinger², hvorav omtrent 550 000 på Svinesund som er landets største grensetollstasjon. Av disse blir 50 prosent sendt inn samme dag som grensepasseringen, mens 45 prosent sendes inn 1-3 dager i forveien.

Tabellen nedenfor viser antallet innførselsdeklarasjoner fordelt på de tre mest brukte prosedyrene for årene 2020-2022.

Prosedyre	2020	2021	2022
Direktekjøring	4 456 339	4 760 660	4 752 072
Direktefortolling	910 809	975 136	968 102
Tollager (fysisk innlegg før deklarerings)	1 206 201	1 301 116	1 299 852
Sum	6 573 349	7 036 912	7 020 026

Tabell 2 Antall innførselsdeklarasjoner i perioden 2020-2022

Tolletaten mottok i overkant av 1,6 millioner utførselsdeklarasjoner i 2022. Av disse utgjorde omtrent 50 prosent deklarasjoner hvor varene er transportert med motorvogn på vei, rundt 24 prosent er transportert med luftfartøy og rundt 12 prosent med fartøy.

Forsendelser post og kurer

Tabellen nedenfor viser tallet på forsendelser som ankommer tollområdet via post- og kurer-selskaper i 2020 og 2021. Dette er gjerne forsendelser knyttet til samlefortollinger, eller forsendelser der det ikke er krav til deklarerings.

Forsendelser	2020	2021
Kurérfor­sendelser	5 764 232	7 028 750
Postfor­sendelser	6 619 568	11 012 216
Totalt	12 383 800	18 040 966

Tabell 3 Antall forsendelser med post og kurer i 2020 og 2021

Deklarasjonsvolum EU/EØS (sikkerhetssonen)

Tabellen nedenfor viser antall deklarasjoner med inn- og utførsel til land innenfor sikkerhetssonen (tall fra 2018).

		Antall	Prosent
Innførsel	Deklarasjoner fra EU/EØS totalt	5 585 789	89 %
Utførsel	Deklarasjoner til EU/EØS totalt	1 216 584	80 %

Tabell 4 Antall deklarasjoner innenfor sikkerhetssonen i 2018

Transitteringer

Tolletaten mottar årlig omtrent 500 000 transitteringsdeklarasjoner som gjelder innførsel til Norge. For utførsel er det omtrent 150 000 transitteringsdeklarasjoner. Tabellen nedenfor viser omfanget av transitteringsdeklarasjoner³ i en periode på 12 måneder per mai 2023, sortert fallende etter antall som mottas eller avgis per land.

Transitteringer til Norge		Transitteringer fra Norge	
Sverige	154 345	Sverige	22 594
Nederland	81 341	Danmark	22 274
Italia	71 610	Tyskland	21 732
Tyskland	37 072	Nederland	16 273
Danmark	36 977	Polen	12 470
Belgia	23 533	Finland	8 549
Spania	15 113	Storbritannia	7 092
Frankrike	10 663	Litauen	3 882
Polen	9 340	Sveits	3 071
Finland	6 495	Estland	2 502
Storbritannia	6 480	Frankrike	2 297
Sveits	6 333	Italia	1 988
Tyrkia	2 385	Spania	1 734
Østerrike	1 978	Bulgaria	1 251
Estland	999	Kroatia	997
Tsjekkia	712	Ungarn	988

Transitteringer til Norge		Transitteringer fra Norge	
Latvia	476	Latvia	848
Kroatia	459	Tsjekia	817
Luxemburg	457	Romania	710
Ungarn	445	Østerrike	628
Slovenia	376	Slovakia	332
Irland	371	Irland	323
Litauen	334	Belgia	321
Slovakia	285	Luxemburg	318
Romania	219	Slovenia	308
UK (Nord-Irland)	145	Tyrkia	188
Nord-Makedonia	110	Portugal	161
Hellas	97	Kypros	42
Bulgaria	20	Ukraina	14
Ukraina	14	UK (Nord-Irland)	11
Portugal	12	Malta	9
Malta	9	Nord-Makedonia	7
Kypros	2	Hellas	0
Island	0	Island	0
Samlet	469 207	Samlet	134 731

Tabell 5 Antall transitteringsdeklarasjoner siste 12 måneder pr. februar 2023

4 Om forhåndsvarslingsplikten

4.1 Bakgrunn og gjeldende rett

I 2006 innførte EU en rekke nye regler på tollområdet for å sikre forsvarlige risikoanalyser ved inn- og utførsel av varer over EUs yttergrenser, med formål å bekjempe helse- og miljøfarer og terrorisme knyttet til internasjonal vareførsel. Reglene som gjelder for EU-landene, følger av EUs tollkodeks – UCC (Union Customs Code). Norge har i utgangspunktet status som tredjeland etter EUs felles tollregelverk, og var derfor ikke omfattet av EUs nye tollsikkerhetsregime. For å unngå unødvendige hindringer i handelen mellom Norge og EU, ble det derfor inngått en avtale mellom partene, inntatt i EØS-avtalens protokoll 10 kap. IIa (sikkerhetsavtalen). Avtalen innebærer at Norge er del av et felles sikkerhetsområde bestående av EU, Sveits, Liechtenstein og Norge, hvor det skal anvendes gjensidige tollsikkerhetstiltak ved transport av varer til og fra tredjeland. Gjennom sikkerhetsavtalen er Norge forpliktet til å sikre at alle varer til og fra tredjeland forhåndsvarsles, til å utføre risikovurderinger av slike sendinger, samt til å tilby autoriseringsmulighet slik at aktører som vurderes som mer sikre, skal kunne gis lettelse ved varsling og kontroll.

Et sentralt element i sikkerhetsavtalen er at landene i sikkerhetsområdet skal ha et likeverdig sikkerhetsnivå på sine eksterne grenser, jf. artikkel 9b nr. 1. Videre at det ikke skal innføres forhåndsvarslingsplikt ved transport av varer mellom landene i sikkerhetsområdet, jf. artikkel 9b nr. 2. Disse forutsetningene er gjennomført i norsk rett i vareførselsloven § 2-1 annet ledd.

4.2 Ansvar for levering av forhåndsvarsel

Utgangspunktet er at det er transportør som er ansvarlig for å avgi forhåndsvarsel ved innførsel, jf. vareførselsforskriften § 2-1-3 første ledd. Transportør er ikke legaldefinert i vareførselsloven, men begrepet er definert i UCC artikkel 5 nr. 40. Utgangspunktet er at en transportør er den fysiske eller juridiske personen som enten faktisk fører varene inn i sikkerhetsområdet eller den som påtar seg ansvaret for å transportere varene inn i området. Det er enkelte unntak fra dette utgangspunktet ved kombinerte transporter (for eksempel når en lastebil ankommer med ferge) og ved såkalte sharing- eller charteravtaler ved sjø- og lufttransport.

4.3 Forhåndsvarsling i ICS2

Med unntak av flyfrakt skjer forhåndsvarsling av varer fra tredjeland i dag gjennom transitteringsystemet NCTS. I løpet av de kommende årene vil forhåndsvarsling i NCTS bli erstattet av forhåndsvarsling i EUs importkontrollsystem ICS2. Forhåndsvarsling ved utførsel av varer til tredjeland, vil også i fremtiden blir håndtert i NCTS-systemet.

Til gjennomføring av sikkerhetsavtalen er Norge tilknyttet ICS2. Dette systemet vil i løpet av de neste årene bli tilrettelagt, slik at det skal benyttes for forhåndsvarsling av varer inn til sikkerhetsområdet for alle transportmåter. Som illustrert i gjennomføringsplanen i kapittel 2.2 ble det fra 1. mars 2023 innført forhåndsvarsling for all flyfrakt (ICS2 fase 2), mens det fra 1. mars 2024 vil innføres forhåndsvarsling for fartøy, motorvogn og tog (ICS2 fase 3).

Siden det foreløpig kun er innført forhåndsvarsling via ICS2 for flyfrakt, vil beskrivelsen nedenfor i skrivende stund kun gjelde denne transportmåten. Konseptet vil imidlertid i hovedsak være det samme når ICS2 fase 3 innføres for de andre transportmåtene.

Meldingsflyten for varer som sendes med luftfartøy fra tredjeland til sikkerhetsområdet foregår gjennom fire steg, som kan illustreres som vist i figuren under.

Figur 4 Meldingsflyten for tredjelandsvarer til sikkerhetsområdet (luftfartøy)

Steg 1 – Forhåndsvarsel før lasting av luftfartøy i tredjeland

Før varer lastes på luftfartøy i avsenderlandet skal det avgis et begrenset forhåndsvarsel til ICS2 i form av et minimumsdatasett, jf. vareførselsforskriften § 2-1-1 annet ledd.

Opplysninger som skal gis i minimumsdatasett er fastsatt i vareførselsforskriften vedlegg 2.

Steg 2 – Forhåndsvarsel før ankomst til sikkerhetsområdet

Før transportmiddelet ankommer sikkerhetsområdet skal det gis en såkalt summarisk erklæring ved innførsel (Entry Summary Declaration – ENS). En ENS-melding gir omfattende opplysninger om transportmiddelet, aktørene i vareførselen og varene som medbringes.

Opplysninger som skal gis i ENS-meldingen er fastsatt i vareførselsforskriften vedlegg 2.

Steg 3 – Melding om ankomst til sikkerhetsområdet

Ved første ankomststed i sikkerhetsområdet leveres det melding om ankomst (Notification of Arrival). Meldingen har for det første en referanse til den tidligere leverte ENS-meldingen, slik at alle opplysningene i meldingene knyttes sammen. Meldingen skal videre inneholde opplysninger som identifiserer transporten, opplysninger om den som leverer melding om ankomst og tollsted hvor varen ankommer, samt en referanse til opplysninger om transporten avgitt i forhåndsvarsel, jf. vareførselsforskriften § 2-3-5.

I de tilfellene Norge er første ankomstland i sikkerhetsområdet skal slik melding leveres i ICS2 i forbindelse med ankomst til norsk tollsted, unntatt for veitransport.

Steg 4 – Fremleggelse av varer

Ved ankomst til første land i sikkerhetsområdet skal forsendelsen fremlegges dersom den losses av transportmiddelet.

Hvis varene ankommer med luftfartøy til et land i sikkerhetsområdet for så å fraktes videre med samme fly, og varene blir om bord i flyet, skal de fremlegges i det landet hvor varene losses. Forsendelser som tas ut av transportmiddelet for å kunne losse andre sendinger for deretter å bli plassert tilbake i det samme transportmiddelet, vil ikke bli ansett som losset og skal derfor ikke fremlegges.

For varer som ankommer med luftfartøy til et land i sikkerhetsområdet for så å fraktes videre med et annet fly, skal forsendelsen fremlegges ved lossested.

Hvis varene ankommer med luftfartøy til et land i sikkerhetsområdet for så å fraktes videre med et annet transportmiddel for eksempel motorvogn ansees dette som lossing og forsendelsen fremlegges. Postforsendelser transporteres under egne forutsetninger og skal også fremlegges ved sluttdestinasjon hvor eventuell kontroll vil foregå.

4.4 Forholdet til melde- og opplysningsplikten

Via importkontrollsystemet ICS2 vil Tolletaten motta omfattende informasjon om varer som ankommer Norge fra tredjeland. Når ICS2 fase 3 er implementert vil Tolletaten motta informasjon om varer som ankommer Norge fra tredjeland på alle transportmåter.

Norges tilkobling til ICS2 gjør at Tolletaten i tillegg til forhåndsvarsel før lasting (steg 1) og før ankomst (steg 2) også i mange tilfeller vil motta meldinger om ankomst (steg 3) og meldinger om fremleggelse (steg 4). ICS2-melding om ankomst til sikkerhetsområdet (steg 3) og informasjon om fremleggelse av varer (steg 4) er utformet for å oppfylle plikter ved ankomst

til EUs tollområde. Ved innførsel av tredjelandsvarer til Norge vil det, i tillegg til meldingspliktene i ICS2, også oppstå plikt til å oppfylle vår nasjonale melde- og opplysningsplikt og vår nasjonale fremleggelsesplikt, jf. vareførselsloven §§ 2-3 og 2-4.

Melding om ankomst i ICS2 (steg 3) overlapper med meldingen om ankomst i Tolletatens nasjonale melde- og opplysningssystem. Siden meldingen om ankomst i ICS2 har referanse til det omfattende datasettet i ENS-meldingen (steg 2), vil informasjonen som mottas i ICS2 gjennomgående tilsvare det samlede datasettet som skal leveres i det nasjonale melde- og opplysningssystemet.

Det kan likevel være nasjonale behov i Norge som gjør det nødvendig å innhente enkelte opplysninger som ikke er oppgitt i ICS2. Som eksempel nevnes opplysninger om fører og besetning på et transportmiddel. Disse opplysninger innhentes ikke i ICS2, noe som kan gjøre det nødvendig å berike informasjonen med disse opplysningene før eller senest ved ankomst til Norge.

4.5 Forholdet til fremleggelsesplikten

Fremleggelsesplikten i vareførselsloven § 2-4 er en plikt til å gjøre varene tilgjengelige for kontroll og legge varene fysisk frem for tollmyndighetene ved behov. Plikten innebærer også at den som bringer varer til tollområdet skal opplyse tollmyndighetene om dette og legge frem nødvendige opplysninger for å muliggjøre kontroll av varene, se Prop. 237 L (2020-2021) side 42.

Fremleggelsesplikten oppfylles ved at den som bringer en vare til tollområdet gir beskjed til tollmyndighetene om at et transportmiddel medbringer varer. Tollmyndighetene avgjør om det er nødvendig å kontrollere varene fysisk.

Utgangspunktet i Norge er at det ikke gis elektroniske meldinger om fremleggelse av varer. Ved fremleggelse av varer fra tredjeland der Norge er endelig ankomstland, skal det imidlertid leveres melding om fremleggelse, jf. vareførselsforskriften § 2-4-9.

5 Om deklarasjonsplikten

5.1 Gjeldende rett – tollbehandling og tollprosedyrer

Etter vareførselsloven § 3-1 skal varer som innføres til eller utføres fra tollområdet tollbehandles. Vareførselsloven kapittel 3 har bestemmelser om plikten til tollbehandling av varer og om de ulike formene for tollbehandling.

Tollbehandling innebærer at varen enten underlegges en tollprosedyre etter vareførselsloven kapittel 4 eller gjenutføres eller avstås etter § 3-7.

Når varer underlegges en tollprosedyre skal det leveres en deklarasjon etter § 3-2. Som hovedregel kan enhver som kan gi de opplysningene som er nødvendige for valgt prosedyre, levere deklarasjonen, jf. § 3-3. Den som leverer deklarasjon i eget navn eller den som deklarasjonen leveres på vegne av kalles deklarasjonspliktig, jf. § 1-3 bokstav a. En deklarasjon kan også leveres på vegne av den deklarasjonspliktige. Den som leverer en deklarasjon på vegne av den deklarasjonspliktige kalles tollrepresentant, jf. § 7-21. Den som

leverer deklarasjonen, må kunne legge frem den aktuelle varen eller sørge for å få den fremlagt for tollmyndighetene, jf. § 3-3 første ledd.

Det er den deklarasjonspliktige som avgjør hvilken tollprosedyre en vare skal underlegges. Det gjøres ved å deklare varen for ønsket prosedyre.

Hovedregel om tillatelse til lossing er gitt i vareførselsloven § 2-6 og i vareførselsforskriften § 2-6-1. Varer som ikke er tollbehandlet, må ikke losses eller på annen måte fjernes fra et transportmiddel før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. Bestemmelsen ivaretar hensynet til tollmyndighetenes kontroll med varer som ikke er tollbehandlet. Tillatelse til lossing anses som gitt for varer som har gått over i fri disponering og varer som er underlagt prosedyren midlertidig innførsel. Lossetillatelse kan videre gis ved innlegg på tollager. Tillatelse kan også være gitt i en generell tollagerbevilling. For å få innvilget generell fullmakt til lossetillatelse for varer som sendes ifølge transitteringskonvensjonen må tollagerholderen være autorisert mottaker. Tollmyndighetene kan ellers i enkelttilfeller gi tillatelse til lossing.

Varer som ikke er tollbehandlet, må ikke losses eller på annen måte fjernes fra et transportmiddel før tollmyndighetene har gitt tillatelse til det. Ved lossing i nødstilfelle skal føreren snarest mulig melde fra til tollmyndighetene om lossingen.

Når vilkårene for å underlegge varen den valgte prosedyren er oppfylt, og nødvendige tillatelser for å innføre varen foreligger, frigjøres varen for disponering i tråd med den valgte prosedyren, jf. vareførselsloven § 3-5. Den enkelte tollprosedyre vil være bestemmende for hvordan det kan disponeres over varene. Det er kun prosedyren overgang til fri disponering som gir full disposisjonsrett over en vare.

I vareførselsloven kapittel 4 er det følgende *tollprosedyrer*:

- § 4-1 Overgang til fri disponering
- § 4-2 Forpassing
- § 4-3 Transittering
- § 4-4 Tollager
- § 4-5 Midlertidig innførsel
- § 4-6 Frisone (benyttes ikke)
- § 4-7 Innenlands bearbeiding av industrivarer
- § 4-8 Innenlands bearbeiding av landbruksvarer
- § 5-9 Utførsel

Gjenutførsel eller avståelse

Vareførselsloven § 3-7 gir deklarasjonspliktig rett til å gjenutføre eller avstå en vare til tollmyndighetene, dersom vedkommende ikke ønsker å motta varen eller ønsker å disponere over den på en annen måte enn prosedyren den er deklart for. Gjenutførsel eller avståelse innebærer at en slipper å svare eventuell tollavgift og andre innførselsavgifter.

Deklarasjonspliktig kan for eksempel ønske å gjenutføre en vare dersom det viser seg at avgiftene blir uventet høye, eller nødvendige tillatelser for å innføre varen ikke foreligger. Bestemmelsen viderefører ordningen i tolloven og medfører ingen realitetsendringer.

5.2 Deklarasjonspliktig

Mange parter og aktører er involvert i grensekryssende vareførsel på veien fra avsender til mottaker. Ikke alle har plikter og rettigheter etter vareførselslovgivningen. Samspillet mellom de ulike aktørene er viktig for å få på plass nødvendige endringer både på rutine- og systemsiden. Dette må aktørene selv håndtere. Aktørene bør opprette en tett dialog med samarbeidspartnere om utveksling av nødvendig informasjon som kreves i forbindelse med oppfylling av tollregelverkets plikter.

Vareførselsloven fastsetter i § 7-1 en alminnelig opplysningsplikt. De som er ansvarlige for å gi opplysninger etter loven skal inngi korrekte og fullstendige opplysninger. Ansvarer omfatter også plikten til å gjøre tollmyndighetene oppmerksom på eventuell feil i tidligere leverte opplysninger.

Deklarasjonssystemet er basert på et selvdeklareringsprinsipp. Den som vil innføre eller utføre varer fra Norge er selv ansvarlig for å deklare varen ved en deklarasjon med alle påkrevde opplysninger (selvdeklarasjon). Selvdeklarasjon innebærer at den som deklarerer varen selv samler inn alle opplysninger, bearbejder dem og avgir opplysningene til tollmyndighetene. Det innebærer også at den deklarasjonspliktige har ansvar for å korrigere feil, ved å sende endringsmelding, dersom tidligere innsendt informasjon viser seg å være feil. Selvdeklarasjon forutsetter et tillitsforhold mellom den som deklarerer og myndighetene. Prinsippet innebærer også at med mindre tollmyndighetene finner feil i opplysningene er det disse som legges til grunn for prosedyrevalg og senere beregning av tollavgift og andre avgifter i forbindelse med innførselen.

Det er viktig å påse at alle varer som befinner seg på transportmiddelet ved grensepassering er deklarasjon. Det er den deklarasjonspliktiges ansvar å sørge for deklarasjon av de varer vedkommende er mottaker av. Plikten kan utføres av andre på dennes vegne, jf. vareførselsloven § 4-21. Det kan være flere deklarasjonspliktige som er ansvarlige for at de ulike forsendelsene på et transportmiddel deklarasjon.

5.3 Om hvem som skal levere deklarasjon for prosedyren tollager

Utgangspunktet er at enhver som har de nødvendige opplysningene kan levere en deklarasjon, jf. vareførselsloven § 3-3 første ledd. Deklarasjonen kan leveres i eget navn eller på vegne av en annen. Dersom en prosedyre medfører særlige forpliktelser for en bestemt person, skal deklarasjonen imidlertid leveres av denne personen eller dennes fullmektig, jf. § 3-3 annet ledd.

Proseduren tollager etter vareførselsloven § 4-4 er en prosedyre som innebærer særlige forpliktelser for tollagerholderen. En tollagerholders plikter er blant annet regulert i vareførselsforskriften §§ 4-4-1 til 4-4-13. Tollagerholder kan også bli ansvarlig for tollavgift dersom han disponerer over varen i strid med tollagerprosedyren, jf. tollavgiftsloven § 2-3 annet ledd.

Med utgangspunkt i tollagerholders forpliktelser etter vareførselsforskriften er det klart at en deklarasjon for prosedyren tollager skal leveres av tollagerholderen. Deklarasjonen kan også leveres av tollagerholderens fullmektig (tollrepresentant) i tollagerholderens navn.

5.4 Om midlertidig videreføring av direktekjøringsordningen og tollagerregime

5.4.1 Midlertidig videreføring av direktekjøringsordningen

Direktekjøringsordningen er formelt en del av tollagerregimet. Det er kun tollagerholdere som kan få tillatelse til å direktekjøre varer til varemottakers lager.

Dagens direktekjøringsordning som er hjemlet i vareførselsforskriften § 4-4-14 videreføres frem til 1. april 2025. Det kreves ikke at varer som direktekjøres varemottaker deklarerer før grensepassering, men deklarerer skal skje innen 10 dager.

Tolletaten viderefører også unntaket for deklarasjonsplikt før eller ved ankomst for varer som legges fysisk på tollager, jf. vareførselsforskriften § 4-4-13 første ledd. Enkelte varer, blant annet varer med krav om felles innførselsdokument om helse (CHED) fra land utenfor EØS-området eller Sveits, skal likevel deklarerer for innlegg på tollager, jf. § 4-4-13 annet ledd.

For varer som er lagret fysisk på tollagerholders lager, skal deklarerer skje ved uttak fra lageret. Hvilken tollprosedyre som skal benyttes er avhengig av hva som videre skal skje med varene.

Dette betyr at dagens regler for tollager, herunder regler for godsregistrering, videreføres inntil 1. april 2025. Aktører som ønsker det, kan godsregistrere varer som i dag og enten legge varene på eget tollager eller direktekjøre vare til mottaker for lagring der etter reglene i vareførselsforskriften.

Godregistrering kan som i dag kombineres med transittering, enten denne fullføres på grensen eller hos autorisert mottaker, se kapittel 5.5.6 og 5.5.7 (typetilfelle 3 og 4).

5.4.2 Bruk av prosedyren tollager

TVINN-systemet, som er det norske deklarasjonssystemet, er tilrettelagt for bruk av prosedyren tollager fra 1. januar 2023. Det er derfor allerede nå mulig å levere deklarasjon for prosedyren tollager før eller senest ved grensepassering. Dette gjelder kun for varer som fysisk skal legges på lager.

5.4.3 To parallelle ordninger og betydningen for tollagerholders ansvar

I overgangsperioden frem til 1. april 2025 er det to parallelle ordninger for prosedyren tollager. Tidspunktet for når tollagerholder overtar det tollmessige ansvaret for varene er noe forskjellig i de to tilfellene.

Etter vareførselsforskriften § 4-4-4 skal tollagerholdere «ved innlegg på tollager» registrere varen i tollagerregnskapet. Denne registreringen kalles godsregistrering, og innebærer at tollagerholder utsteder et godsnummer for varepartiet som registreres i tollagerregnskapet. Bestemmelsen er en videreføring av tollforskriften § 3-1-23, og regelen skal praktiseres i tråd med tidligere praksis. Godsregistrering kan ikke foretas før eller ved ankomst, men «ved innlegg» på tollager. Tollagerholdere med tollager på grensen kan godsregistrere varer ved ankomst til grensen. Varene kan eventuelt forpasses til ny tollagerholder dersom varene skal oppbevares et annet sted. I praksis vil dette gjelde frem til dagens direktekjøringsordning er utfaset, og det er innført krav til deklarerer senest ved grensepassering for varer som skal legges på tollager.

Dersom en aktør velger å levere deklarasjon for prosedyren tollager etter § 4-4, pålegges tollagerholder det tollmessige ansvaret for godset i det varen frigjøres for prosedyren tollager. I praksis innebærer dette at tollagerholder har det tollmessige ansvaret for godset fra det tidspunktet varene er fremlagt for Tolletaten på grensen.

Siden det er to parallelle ordninger frem til direktøkjøringsordningen er avviklet, vil det ikke bli forestått endringer knyttet til tollagerregimet i høringsnotat 2. Dagens ordninger skal fungere i parallell inntil utfasingen skjer. Se også høringsnotat 2 kapittel 4.

Aktører som benytter prosedyren tollager ved innførsel av varer står fritt til å benytte dagens ordning med godsregistrering av varer. Levering av deklarasjon for prosedyren tollager er således en frivillig ordning frem til deklarasjonsunntaket oppheves 1. april 2025. Aktørene kan benytte den frivillige ordningen til uttesting av deklarasjonsordningen for prosedyren tollager.

Som nevnt ovenfor skal enkelte varer deklarerer for prosedyren også i dag, jf. vareførselsforskriften § 4-4-13 annet ledd. For varer nevnt i bokstav a til d (blant annet innlegg på taxfree-lager), kan deklarasjonen håndteres på samme måte som i dag. Dette innebærer at varene kan deklarerer ved ankomst til tollageret etter gjeldende praksis. Fra 1. april 2025 skal disse varene deklarerer før eller senest ved ankomst til tollområdet.

Varer som legges på bearbeidingstollager etter først å ha vært underlagt en annen prosedyre, jf. bokstav e, skal håndteres på samme måte som i dag.

Når det gjelder varer med krav om felles innførseldokument om helse (CHED) fra land utenfor EØS-området eller Sveits, jf. bokstav f, skal disse deklarerer før eller senest ved grensepassering.

5.5 Tollprosedyrer og overgangen mellom dem

5.5.1 Generelt om tollprosedyrene

Flere høringsinstanser etterlyser en beskrivelse av tollprosedyrene og overganger mellom de ulike prosedyrene, samt informasjon om de planlagte prosessene. Høringsinstansene uttaler at manglende informasjon gjør det vanskelig for bransjen å planlegge og iverksette de store endingene som må til for å møte en digital tollbehandling i fremtiden.

Tollprosedyrene slik de er beskrevet nedenfor følger ny lovgivning, og slik de vil fungere fullt ut når direktøkjøringsordningen avvikles og det innføres deklarasjonsplikt for prosedyren tollager.

Det følger av vareførselslovens system at en vare som innføres til tollområdet til enhver tid må være underlagt en tollprosedyre. Varen skal underlegges en tollprosedyre senest ved innførselen.

Etter vareførselsloven § 3-6 må den som vil disponere over en vare på en annen måte enn den prosedyren den er deklarerert for, deklarerer varen på nytt. En vare kan kun være underlagt én tollprosedyre om gangen, men en tollprosedyre kan ved avslutning av denne etterfølges av en annen.

I det følgende gis det en beskrivelse av formål og innholdet i de ulike tollprosedyrene, om overgangen fra en til en annen prosedyre, regler for lossing og hvordan avvik skal håndteres.

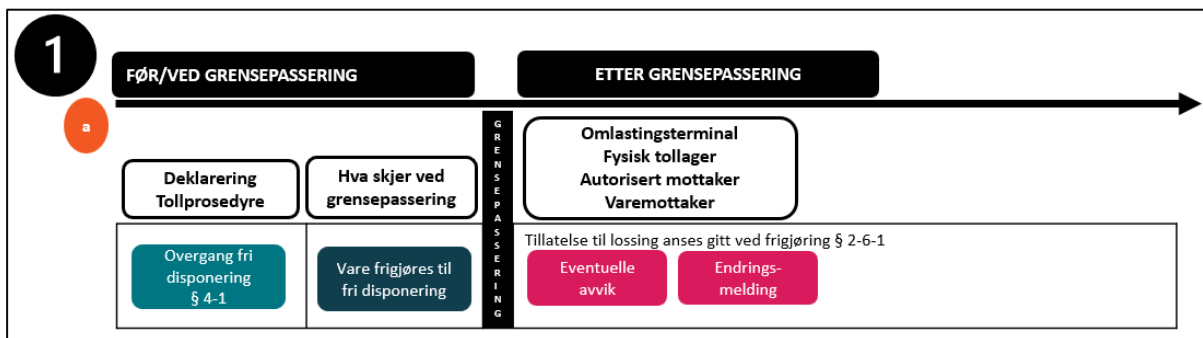
Merk at det frem til 1. april 2025 fortsatt vil være mulig å direktekjøre varer direkte til varemottaker. Denne prosessen inngår ikke i beskrivelsene nedenfor.

Følgende prosesser beskrives:

- 1a Overgang til fri disponering ved grensepassering
- 1b Foreløpig deklarasjon ved grensepassering
- 2 Tollager
- 3 Transittering som fullføres ved grensepassering
- 4 Transittering som fullføres hos autorisert mottaker
- 5 Forpassing
- 6 Midlertidig innførsel
- 7 Innenlands bearbeiding av vare
- 8 Utførsel

En vare skal underlegges en prosedyre ved ankomst til tollområdet.

5.5.2 Typetilfelle 1a – Overgang til fri disponering ved grensepassering

Figur 5 Prosess 1a hvor vare deklarerer for overgang til fri disponering

Før ankomst

Overgang til fri disponering reguleres i vareførselsloven § 4-1 med tilhørende forskriftsbestemmelser i vareførselsforskriften §§ 4-1-1 flg. Vare som innføres for fri omsetning, bruk eller forbruk, skal underlegges prosedyren overgang til fri disponering. For slike varer gjelder at tollavgift og andre innførselsavgifter, som merverdiavgift og særavgifter, skal beregnes. Etter tollavgiftsloven § 2-1 første ledd skal tollavgift beregnes når en vare går over til fri disponering. Tollavgiftsloven § 9-2 bestemmer at melding for tollavgift skal leveres av den som deklarerer varen for prosedyren overgang til fri disponering. Meldingen skal gis som en del av deklarasjonen.

Varer skal deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering senest ved grensepassering. De nærmere opplysningskravene for denne prosedyren fremgår av vareførselsforskriften § 4-1-1 første ledd. Øvrige vilkår fremgår av vareførselsforskriften §§ 4-1-1 flg.

Dersom det før ankomst oppdages mangler eller avvik i deklarasjonen eller i innleverte opplysninger, vil Tolletaten – dersom mulig – søke kontakt med ansvarlige for å få deklarasjonen og opplysningene komplette før ankomsten.

Ved ankomst

Ved ankomst til grensen frigjøres varene for prosedyren dersom alle vilkår er oppfylt, jf. vareførselsloven § 3-5. All informasjon, herunder eventuelle tillatelser, må være på plass ved ankomst før varene kan frigjøres. Dersom det er plikt til å beregne og fastsette tollavgift eller

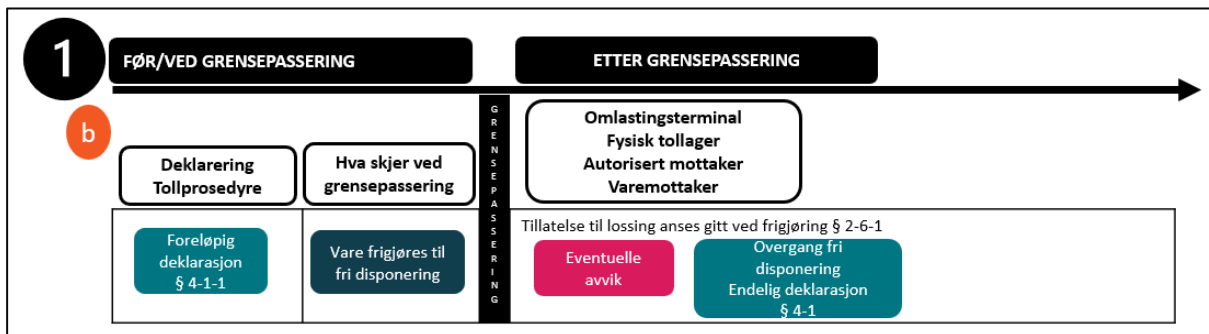
andre avgifter, frigjøres varen først når avgiften er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling. Dersom de nødvendige vilkårene for å underlegge varen prosedyren overgang til fri disponering ikke er oppfylte, må transportmiddelet i utgangspunktet vente på grensen til alle plikter er oppfylt.

Den deklarasjonspliktige kan også velge at varene skal gjenutføres eller avstås, jf. vareførselsloven § 3-1 første ledd.

Etter ankomst

Tillatelse til lossing anses gitt når varen frigjøres for prosedyren, jf. vareførselsforskriften § 2-6-1 første ledd, det vil si ved grensepassering i dette tilfellet. Deklarasjonspliktig er ansvarlig for korrekt deklarasjon og dermed også ansvarlig for å levere endringsmelding dersom det oppdages avvik ved lossing. Dette kan gjøres av en tollrepresentant på den deklarasjonspliktiges vegne. Plikt til korrigerende gjelder manko, overtallighet og andre typer feil, for eksempel uriktig varenummer.

5.5.3 Typetilfelle 1b – Foreløpig deklarasjon ved grensepassering

Figur 6 Prosess 1b hvor vare deklarerer ved en foreløpig deklarasjon før overgang til fri disponering

Før ankomst

I noen tilfeller er det mulig å levere en foreløpig deklarasjon før det leveres en endelig deklarasjon for prosedyren overgang til fri disponering.

Etter vareførselsforskriften § 4-1-1 femte og sjette ledd er det på visse vilkår mulig å levere en foreløpig deklarasjon med færre opplysninger før deklarasjon for overgang til fri disponering. Kravene til en foreløpig deklarasjon fremgår av vareførselsforskriften § 4-1-1 syvende ledd. Bestemmelsen er en videreføring av tollforskriften § 4-20-1 femte til tiende ledd. Muligheten for bruk av foreløpig deklarasjon er strenge og kan bare benyttes i følgende tilfeller:

- 1) når det er fare for liv eller helse,
- 2) når det har stor samfunnsmessig eller økonomisk betydning at en vare kan disponeres over før den har gått over i fri disponering, eller
- 3) etter tillatelse, hvor fullstendige opplysninger ikke er kjent ved innførsel og disse fastsettes i ettertid. Slik tillatelse gis på forhånd for en bestemt tidsperiode og for spesifikke varenummer i tolltariffen.

Ved ankomst

Ved grensepasseringen frigjøres varene i samsvar med vareførselsloven § 3-5. Når vilkårene for foreløpig deklarasjon er oppfylt og de nødvendige tillatelser foreligger, frigjøres varen til fri disponering, også der det foreligger en foreløpig deklarasjon.

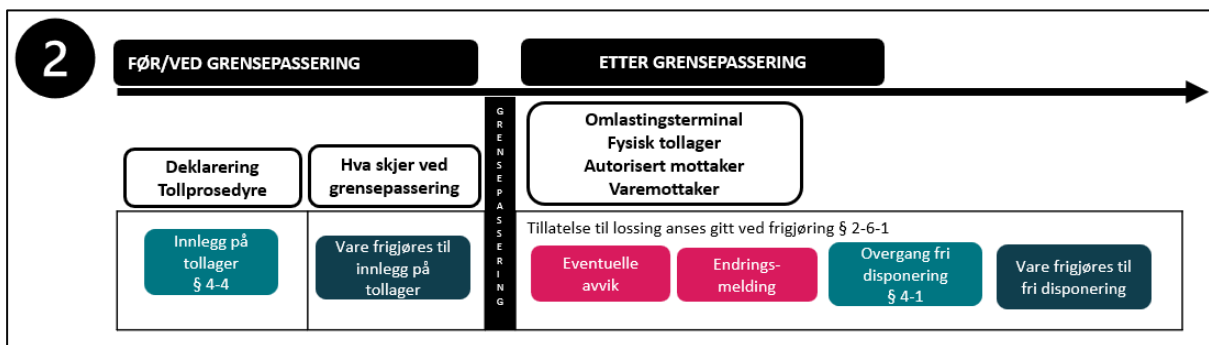
Etter ankomst

Tillatelse til lossing følger regelen for overgang til fri disponering i vareførselsforskriften § 2-6-1 og anses dermed gitt når vilkårene for deklarasjon for foreløpig deklarasjon er oppfylt, jf. vareførselsloven § 3-5.

Formålet med en foreløpig deklarasjon tilsier at det her ikke er aktuelt å rapportere avvik i form av å levere endringsmelding. Når varer losses, kan eventuelle feil rettes opp i den endelige deklarasjonen for overgang til fri disponering.

Det må leveres en deklarasjon for overgang til fri disponering innen 10 dager, jf. vareførselsforskriften § 4-1-1 niende ledd.

5.5.4 Typetilfelle 2 – Innlegg på fysisk tollager

Figur 7 Prosess 2 hvor vare innlegges på fysisk tollager

Før ankomst

Proseduren tollager er regulert i vareførselsloven § 4-4 med utfyllende bestemmelser i vareførselsforskriften §§ 4-4-1 flg. Varer kan deklarerer for prosedyren tollager før eller senest ved grensepassering. Når varene underlegges prosedyren tollager innebærer dette samtidig at tollagerholder overtar ansvaret for varene. De nærmere informasjonskravene for denne prosedyren fremgår av vareførselsforskriften § 4-4-1 første ledd. Det må angis i deklarasjonen hvilken type lager varene skal legges inn på, jf. vareførselsforskriften §§ 4-4-9 til 4-4-12.

Vilkår for bruk av prosedyren er at varene fysisk legges på lager. Varer som skal kjøres direkte til varemottaker kan fra 1. april 2025 ikke deklarerer for prosedyren tollager. Den deklarasjonspliktige må i stedet velge prosedyren overgang til fri disponering, eventuelt en av prosedyrene for midlertidig innførsel. Alternativt kan varene deklarerer for prosedyren tollager ved grensepasseringen, deretter legges fysisk på lager, før de kan kjøres til varemottaker etter deklarasjon for overgang til fri disponering.

Varene kan kjøres til omlastingsterminal for lossing og innlegg på tollager, men varene må deklarerer for prosedyren tollager senest ved grensepassering. Varer kan ikke losses, for eksempel hos en varemottaker, på vei til tollageret.

Ved ankomst

Når vilkårene for å underlegge varen prosedyren tollager er oppfylt og de nødvendige tillatelser for å innføre varen foreligger, frigjøres varen til prosedyren tollager ved grensepassering, jf. vareførselsloven § 3-5. Deklarasjonen påføres ekspedisjons- og løpenummer i TVINN.

Etter ankomst

Tillatelse til lossing følger av vareførselsforskriften § 2-6-1. I praksis vil slik tillatelse fremgå av tollagerholders tollagerbevilling, jf. vareførselsforskriften § 4-4-3 annet ledd.

Alle innlegg på tollager skal registreres i tollagerregnskapet etter vareførselsforskriften § 4-4-8. Kravet til godsregistrering gjelder fortsatt, selv om deklarasjonen for prosedyren tollager kan identifiseres i tollagerregnskapet med deklarasjonens ekspedisjons- og løpenummer.

Formålet med deklarasjonen for prosedyren tollager er å ha oversikt over varer som legges inn på, eller som ligger på tollager. Oppdages det avvik ved lossing i form av manko eller overtallighet, må feilen rettes ved å sende endringsmelding. Se mer om dette i kapittel 5.8.

Krav til opplysningene i deklarasjon for prosedyren tollager omtales i høringsnotat 2, jf. vareførselsforskriften § 4-4-1. Merk at det er ulike krav for de ulike typene tollager.

Når varer tas ut av tollager må varene deklarerer for ny prosedyre, for eksempel overgang til fri disponering.

5.5.5 Generelt om transittering

Transittering er en egen tollprosedyre regulert i vareførselsloven § 4-3 med utfyllende bestemmelser i vareførselsforskriften §§ 4-3-1 flg.

Transittering er tillatelse til å transportere varer fra avsender i ett land og fram til mottaker i et annet land. Transporten kan passere flere land underveis. Regelverket for transittering fremgår av transitteringskonvensjonen og vedleggene I til IIIa til konvensjonen og er ikke endret ved nytt tollregelverk. Konvensjonen med vedlegg gjelder som forskrift med de reservasjoner som er gjort med hjemmel i konvensjonen.

Ifølge vedlegg I artikkel 48 skal transitteringsprosedyren «fullføres» og «forpliktelsene til den hovedansvarlige for prosedyren skal være oppfylt når varene underlagt prosedyren og de påkrevde opplysningene er tilgjengelige ved bestemmelsestollstedet i samsvar med tollavgivningen.»

Når transporten ankommer bestemmelseslandet, skal ankomsten registreres. Det gjøres i NCTS-systemet⁴ av tollmyndighetene eller hos en autorisert mottaker. Transitteringen fullføres ved å sende kontrollresultat tilbake til avgangstollstedet. De to prosessene gjennomgås nedenfor.

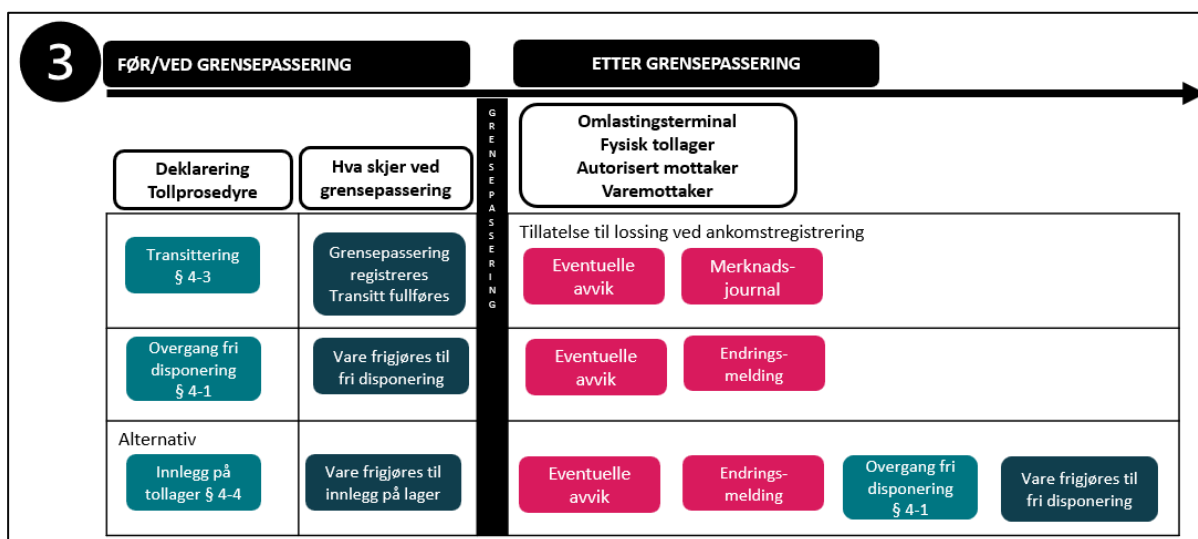
I løpet av 2023 legges det opp til relativt store endringer i NCTS-systemet (omtales som «NCTS fase 5»). Dette vil påvirke deklarasjonspliktige blant annet ved at krav til opplysninger i transitteringsdeklarasjonen endres. NCTS fase 5 planlegges satt i produksjon fra 31. august 2023. Se oppdatert informasjon på <https://www.toll.no/no/verktøy/regelverk/nytt-fra-tolletaten/ncts-fase-5—informasjon-til-naringslivet/>.

En annen transitteringsordning reguleres gjennom TIR-konvensjonen. Den er i dag først og fremst brukt ved transporter til og fra Midtøsten og Øst-Europa. Konvensjonen med vedlegg gjelder som norsk forskrift med de reservasjoner som er gjort med hjemmel i konvensjonen.

Les mer om transittering generelt på <https://www.toll.no/no/bedrift/transport-og-tollager/transittering/> og TIR-transittering spesielt på <https://www.toll.no/no/bedrift/transport-og-tollager/tir/>.

Konvensjonene gjelder for motorvogn på vei og ferge, samt for luftfart og jernbane. Det finnes i dag forenklede ordninger for luftfart og jernbane hvor NCTS ikke benyttes. Noen jernbaneselskaper oppfyller ikke vilkårene og må benytte NCTS (fra fase 5 må alle jernbaneselskaper benytte NCTS). Skipstransport og postsendinger under Verdenspostforeningens (UPU) regelverk omfattes ikke av konvensjonen.

5.5.6 Typetilfelle 3 – Transittering fullføres ved grensepasseringen

Figur 8 Prosess 3 hvor transittering fullføres ved tollsted ved grensepasseringen

Før ankomst

Hovedregel i transitteringskonvensjonen er at en transittering *fullføres ved et bestemmelses-tollsted*. Det kan være et grensetollsted eller et tollsted inne i tollområdet.

Deklarasjon for transittering leveres i NCTS-systemet ved avgangstollstedet.

Når prosedyren transittering fullføres på grensen registreres ankomsten i NCTS av tollmyndighetene. Det oppstår da plikt til å deklare varen for en annen prosedyre. Etter vareførselsloven står en i utgangspunktet fritt til å velge hvilken prosedyre en vare skal underlegges ved innførsel. Transitteringskonvensjonen regulerer heller ikke hvordan en vare skal tollbehandles etter at transitteringsprosedyren er fullført.

Med mindre varen gjenutføres eller avstås, skal en vare alltid underlegges en tollprosedyre før den fraktes inn i tollområdet. Varene må derfor ved avslutningen av transitteringen underlegges en av vareførselslovens øvrige tollprosedyrer, for eksempel prosedyren overgang til fri disponering eller prosedyren tollager dersom varene skal legges fysisk på tollager. Når transitteringen fullføres ved grensepasseringen, må deklarasjon for begge de nevnte prosedyrene gjøres senest ved grensepassering.

Varene må over på en ny prosedyre ved deklarasjon i TVINN. Det kan for eksempel leveres deklarasjon i TVINN for overgang til fri disponering eller innlegg på tollager før transitteringen er avsluttet. Siden en vare ikke kan være underlagt flere prosedyrer på samme tidspunkt, vil ikke etterfølgende prosedyre gjelde før transitteringen er fullført.

Ved ankomst

Grensepassering registreres og transitteringen fullføres i NCTS. Det gjøres i form av en ankomstbekreftelse for å underrette avgangstollstedet om varens ankomst. Dette gjøres samme dag som varen legges frem ved bestemmelsestollstedet.

Merk at før ankomstregistrering på bestemmelsesstedet må det velges en ny prosedyre for at transitteringen kan fullføres. Alle deklarasjoner som hører til en transittering, må koples til en ny prosedyre før transitteringen kan fullføres. Ved fullføring av en transittering i NCTS mot ny prosedyre angis godsnummer inn i ankomstbekreftelsen dersom varen legges på tollager. Ved overgang til fri disponering angis ekspedisjons- og løpenummer i TVINN.

Etter ankomst

Når vilkårene for å underlegge varen prosedyren overgang til fri disponering eller tollager er oppfylt og de nødvendige tillatelser for å innføre varen foreligger, frigjøres varen til henholdsvis prosedyren overgang til fri disponering eller til prosedyren tollager. Varene kan disponeres over i tråd med vilkårene for disse prosedyrene.

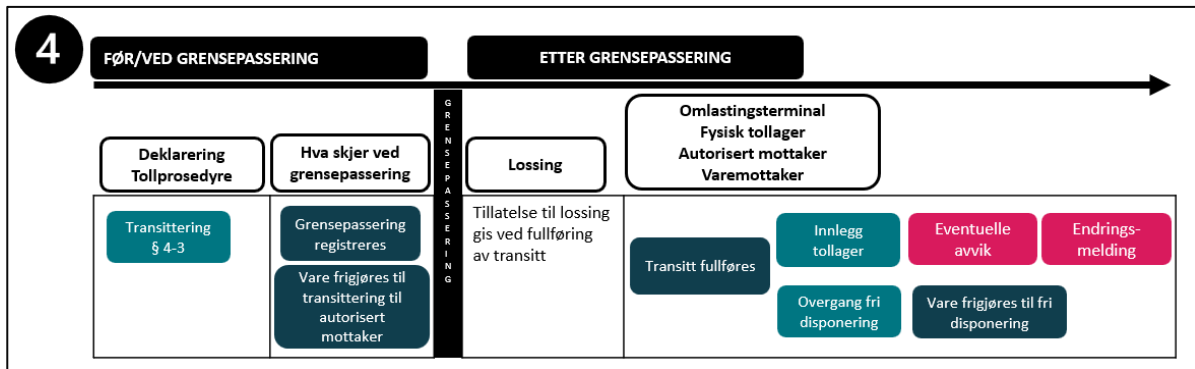
Når en transittering fullføres av tollmyndighetene sendes først en ankomstbekreftelse til avgangstollstedet. Ankomsttollstedet vurderer om kontroll skal gjennomføres eller ikke og sender deretter et kontrollresultat (IE018) tilbake til avgangstollstedet. Dersom ingen kontroll gjennomføres anses kontrollresultatet å være tilfredsstillende. Avvik oppdages imidlertid gjerne ved lossing som i dette tilfellet skjer etter fullføring av transitteringen.

Eventuelle avvik som oppdages ved lossing må rapporteres i NCTS. Slik melding om kontrollresultat skal bestemmelsestollstedet sende til avgangstollstedet senest tre dager etter at varene er lagt frem ved bestemmelsestollstedet.

Lossemerknader skal meldes i NCTS. Eventuelle avvik i form av manko eller overtallighet i en TVINN-deklarasjon må i tillegg korrigeres ved å sende endringsmelding, uavhengig av hvilken prosedyre varen er under etter avslutning av transitteringen. Se mer i kapittel 5.8.

Når en vare er underlagt prosedyren transittering ved ankomst til et grensetollsted, kan transitteringen fullføres ved et annet tollsted enn det som er angitt i transitteringsdeklarasjonen, jf. konvensjonsvedlegg I artikkel 45 nr. 5. Grensepassering blir registrert ved ankomsten på grensetollstedet, som anses som transitteringstollsted. Transitteringen skal i tilfelle fullføres ved nytt tollsted. Varene må i tillegg deklareres som nevnt ovenfor.

5.5.7 Typetilfelle 4 – Transittering fullføres hos autorisert mottaker

Figur 9 Prosess 3 hvor transittering fullføres hos autorisert mottaker

Før ankomst

En transittering kan etter transitteringskonvensjonen fullføres hos en autorisert mottaker.

Ifølge konvensjonsvedlegg I artikkel 55 nr. 1 bokstav d kan det gis status som «autorisert mottaker». Dette gir «*innehaveren rett til å motta varer ved et autorisert sted for å fullføre prosedyren*» i samsvar med artikkel 48 nr. 1. Den som skal godkjennes som autorisert mottaker må ha tillatelse til å opprette og drive tollager og ha fullmakt til generell lossetillatelse, jf. vareførselsforskriften § 4-3-1.

Ordningen innebærer at varer som er underlagt en transitteringsprosedyre kan leveres direkte til en autorisert mottaker (tollagerholder) uten at varene legges frem ved bestemmelsestollstedet, og at transitteringen fullføres hos den autoriserte mottakeren.

Senest ved grensepassering må det foreligge en transitteringsdeklarasjon i NCTS.

Når vilkårene for å underlegge varen prosedyren transittering er oppfylt, kan varene disponeres over i tråd med dette. Hovedregelen i vareførselsloven § 3-5 er at når vilkårene for å underlegge varen den valgte prosedyren er oppfylt, frigjøres varen for disponering i tråd med den valgte prosedyren. Dette skjer ved avgangstollstedet når det gjelder transitteringer.

Ved ankomst grense

Når transporten ankommer grensen registreres grensepasseringen i NCTS, men transitteringen fullføres ikke. Kravet til registrering av grensepassering gjelder ikke for jernbanetransport, jf. konvensjonsvedlegg I artikkel 43 nr. 5. Transporten kjører videre under transitteringsprosedyren frem til autorisert mottaker.

Ved ankomst hos autorisert mottaker

En transittering kan ikke fullføres på veien til autorisert mottaker. Varer kan heller ikke kjøres direkte til varemottaker. Den autoriserte mottakeren er ansvarlig for fysisk å kontrollere varene som er mottatt.

Autorisert mottaker overtar ansvaret for varene når de, sammen med transitteringsdeklarasjonen, er levert til tollageret som er spesifisert i autorisasjonen.

Når varer ankommer, skal autorisert mottaker påse at formaliteter etter konvensjonsvedlegg I artikkel 88 oppfylles. Autorisert mottaker skal underrette bestemmelsestollstedet om ankomsten gjennom en ankomstmelding i NCTS.

Autorisert mottaker fullfører transitteringen i NCTS etter artikkel 48 nr. 1. Eventuelle lossemerknader skal meldes via NCTS.

Varemottaker skal stå som mottaker på transitteringsdeklarasjonen.

Det er et eget felt for oppføring av «autorisert mottaker». Dette kan fylles ut dersom autorisert mottaker er kjent ved avgangstollstedet, for eksempel dersom hovedansvarlig for deklarasjonen er den samme som «autorisert mottaker». Det er ikke et krav om å oppgi «autorisert mottaker» i transitteringsdeklarasjonen.

Ved fullføring av transitteringen, oppstår plikt til å deklare varen for en annen prosedyre. Etter vareførselsloven står en i utgangspunktet fritt til å velge hvilken prosedyre en vare skal underlegges. Transitteringskonvensjonen regulerer heller ikke hvordan en vare skal tollbehandles etter at transitteringsprosedyren er fullført.

Varene må over på en ny prosedyre ved deklarerer i TVINN. Det er ikke noe i veien for å levere deklarasjon i TVINN før transitteringen er fullført. Formelt vil imidlertid ikke etterfølgende prosedyre gjelde før transitteringen er fullført.

Hvilken etterfølgende prosedyre som skal benyttes er avhengig av hva som videre skal skje med varene. Skal de faktisk og fysisk legges på lager må de underlegges prosedyren tollager. Det kan være tilfelle dersom det mangler informasjon, for eksempel en tillatelse, eller det av andre grunner er aktuelt å legge varene fysisk inn på tollageret. I så tilfelle må det leveres en deklarasjon for prosedyren tollager i TVINN.

Det kan være hensiktsmessig å levere deklarasjon for innlegg på tollager etter at lossing er skjedd og lossemerknader er gitt i NCTS, slik at deklarasjonen blir korrekt.

Når transitteringen fullføres og varen skal legges fysisk på tollager, skal tollagerholder etter vareførselsforskriften § 4-4-8 første ledd bokstav a føre inn «alle innlegg og uttak av varer fra tollageret». I dag benyttes godregistreringsnummer for å ivareta registreringen. Etter nytt regelverk skal varer som legges på tollager underlegges tollagerprosedyren. Det er derfor mer naturlig at det er deklarasjonens ekspedisjons- og løpenummer som innføres i regnskapet. Dette vil bli nærmere vurdert i forbindelse med fremtidig tollagerregime, jf. høringsnotat 2 kapittel 3.3.

Situasjonen er imidlertid ofte at varene på en omlastingsterminal raskt omlastes på andre transportmidler for å kunne transporteres videre til flere ulike varemottakere. Varene er normalt ikke ment å skulle ligge på lageret over lengre tid.

For vare som umiddelbart etter avslutning av transitteringsprosedyren ikke skal lagres på tollageret, kan varen deklarerer direkte for prosedyren overgang til fri disponering når transitteringsprosedyren fullføres hos autorisert mottaker.

Gjennom NCTS er det allerede ved grensepasseringen lagt inn informasjon om varene. Tolletaten vet derfor hvilket bestemmelsessted varene har, og dermed hvor varene befinner seg. Et mellomsteg via prosedyren tollager har ikke noe formål i slike tilfeller.

Merk at når varen umiddelbart deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering, vil den autoriserte mottakeren ha plikt til å fysisk undersøke varene og melde eventuelle avvik til Tolletaten (lossemerknader) i NCTS, jf. transitteringskonvensjonen vedlegg I artikkel 88. Det

betyr at varene for eksempel ikke kan bli stående utenfor tollagerholders lager uten at varene losses før deklarerer.

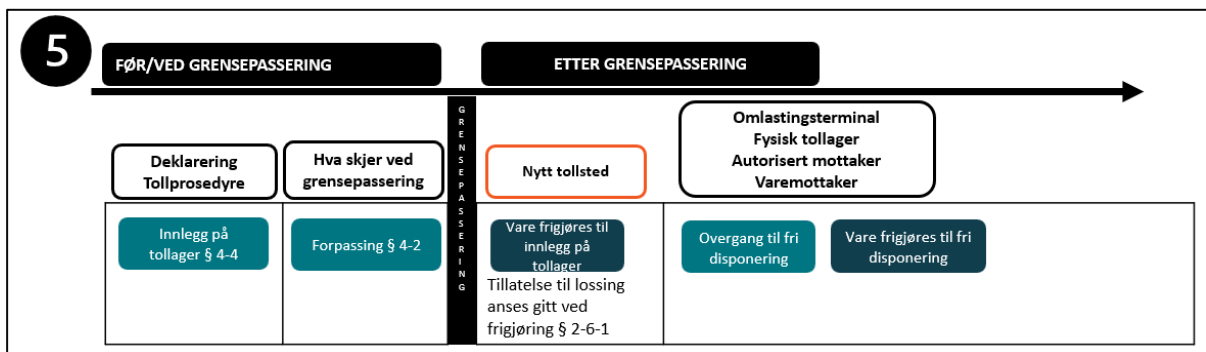
Merk at det før ankomstregistrering må velges en ny prosedyre for at transitteringen kan fullføres. Alle deklarasjoner som hører til en transittering, må over på en gyldig prosedyre før transitteringen kan fullføres.

Lossemerknader skal meldes i NCTS. Det er ikke krav om merknadsjournal, jf. vareførselsforskriften § 4-4-8 fjerde ledd.

Direktekjøring frem til 1. april 2025

Dersom varene direktekjøres til varemottaker må de ved ankomst til autorisert mottaker og fullføring av transitteringen godsregistreres. Denne muligheten avvikles 1. april 2025. Fra denne datoen må varene deklarerer for prosedyren overgang til fri disponering før de kan transporteres videre til varemottaker.

5.5.8 Typetilfelle 5 – Forpassing fra grensetollsted til nytt tollsted

Figur 10 Prosess 5 hvor vare forpasses fra grensetollsted til nytt tollsted

Vareførselsloven § 4-2, jf. vareførselsforskriften §§ 4-2-1 flg. om forpassing viderefører tolløven § 4-21 om sending av ufortollet vare til sted i tollområdet. Prosedyren gjør det mulig å sende en vare fra ankomststedet (grense, kyst, flyplass) til et annet sted i tollområdet. Tollmyndighetene må gi tillatelse til denne typen forpassing. Tillatelse skal gis på de vilkår som følger av den forpassingsordningen som benyttes.

Forpassing er blant annet aktuelt når vare som ikke er gått over til fri disponering ønskes sendt til annet sted i landet for fremleggelse for tollmyndighetene, for eksempel når mottakeren er hjemmehørende et annet sted i landet og ønsker varen underlagt for eksempel prosedyren tollager eller overgang til fri disponering ved det tollstedet som ligger nærmest.

Er varen omfattet av en transitteringsprosedyre, er det ikke nødvendig å forpasse varen, med mindre transitteringen avsluttes ved grensepasseringen.

Før ankomst / ved grensetollsted

Vareførselslovens system med å underlegge alle varer en tollprosedyre ved innførsel medfører at varene vil være underlagt en tollprosedyre ved ankomst til grensen. Det kan for eksempel være prosedyren tollager eller prosedyren transittering.

Dersom tollprosedyren overgang til fri disponering er valgt er forpassing uaktuelt.

Tollmyndighetene må gi tillatelse til forpassing når transitteringen avsluttes ved grensetollstedet. Det gjøres ved at grensetollstedet registrerer dette i NCTS.

TVINN benyttes ikke ved forpassing.

Ved nytt tollsted

Ved ankomst til nytt tollsted frigjøres varene til valgt tollprosedyre, jf. vareførselsloven § 3-5.

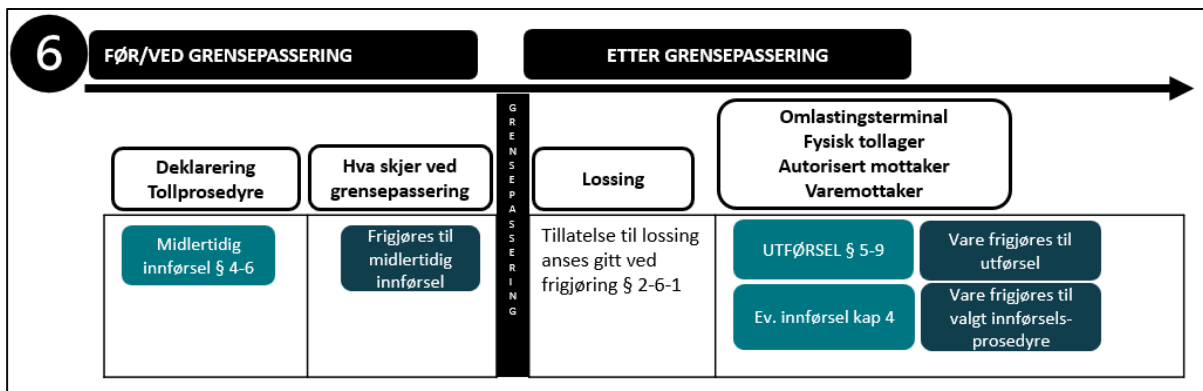
5.5.9 Typetilfelle 5 – Sending av varer mellom tollagre

Prosedyren forpassing benyttes ikke ved sending av varer mellom tollagre. NCTS benyttes heller ikke ved sending av varer mellom tollagre.

I slike tilfeller vil varen hele tiden være underlagt prosedyren tollager. Tollagerholder har derfor ansvaret for varen overfor tollmyndighetene også når varen er under transport til det mottakende tollageret. Ved ankomst til det mottakende lageret skal det leveres ny deklarasjon for prosedyren tollager. Mottakende tollagerholder er deklarasjonspliktig for den nye deklarasjonen og overtar ansvaret overfor tollmyndighetene når deklarasjonen er akseptert i TVINN og varene er ankommet hans lager.

Inntil det blir obligatorisk å levere deklarasjon for prosedyren tollager, kan det benyttes innenlands fraktbrev ved sending av varer mellom tollagre, på samme måte som i dag. Tollagerholder utsteder et innenlandsk fraktbrev som oppbevares i tollagerregnskapet både hos den som avgir og den som mottar varene.

5.5.10 Typetilfelle 6 – Midlertidig innførsel

Figur 11 Prosess 6 hvor vare deklarerer for midlertidig innførsel

Etter vareførselsloven § 4-6 kan en vare innføres til tollområdet for midlertidig bruk dersom den innføres for et nærmere bestemt formål. Ved midlertidig innførsel skal varen etter en tid utføres fra tollområdet igjen. Varen må etter innførsel ikke endres på annen måte enn verdiforringelse som følge av normal bruk, kunne identifiseres og skal gjenutføres innen ett år etter innførselen. Det beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter ved bruk av denne prosedyren.

Bestemmelsene om midlertidig innførsel er i hovedsak en videreføring av tollovens og tollforskriftens bestemmelser.

Midlertidig innførsel er nærmere regulert i vareførselsforskriften § 4-6-1 flg., som inneholder bestemmelser om i hvilke tilfeller varer kan innføres midlertidig. Prosedyren omfatter i hovedsak varer tilhørende person bosatt i eller hjemmehørende utenfor tollområdet.

Vareførselsforskriften § 4-6-1 regulerer hvilken informasjon som skal avgis ved deklarasjon. Denne viderefører deler av tollforskriften § 4-20-1.

Ved grensepassering frigjøres varen til midlertidig innførsel og tillatelse til lossing anses gitt, jf. vareførselsforskriften § 2-6-1.

Varer som er innført midlertidig skal gjenutføres innen ett år. Ved gjenutførsel leveres det en utførselsdeklarasjon i TVINN. Det er også mulig å innføre varene til tollområdet permanent. I slike tilfeller må varene i så fall deklarerer for overgang til fri disponering.

5.5.11 Typetilfelle 7 – Innenlands bearbeiding av vare

Vareførselsloven § 4-7 regulerer prosedyren innenlands bearbeiding av *industrivarer*. Bestemmelsen er ny, men at innenlands bearbeiding av industrivarer er gjort til en egen tollprosedyre, er ikke ment å innebære materielle endringer.

Prosedyren kan benyttes for varer som innføres for bearbeiding eller reparasjon i tollområdet, og som deretter skal gjenutføres dersom den opprinnelige varen kan identifiseres i det bearbeidede produktet. Varen skal gjenutføres innen ett år etter innførselen. Det er videre et vilkår at eieren av varen er bosatt eller hjemmehørende i utlandet.

Ved bruk av prosedyren beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter. Det gjelder også for deler mv. som enten blir forbrukt når varen bearbeides eller repareres, eller som gjenutføres sammen med varen.

Nærmere bestemmelser er gitt i vareførselsforskriften § 4-7-1 flg., herunder innholdet i deklarasjonen for prosedyren og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon.

Vareførselsloven § 4-8 regulerer prosedyren for innførsel av *landbruksvarer* for innenlands bearbeiding og er i hovedsak en videreføring av tollovens og tollforskriftens bestemmelser.

Ved bruk av prosedyren beregnes ikke tollavgift eller andre innførselsavgifter. Det er ikke krav om at den innførte varen kan identifiseres ved gjenutførselen. Ved produksjon av landbruksvarer vil det ofte ikke være mulig å direkte identifisere innsatsvarene i den gjenutførte ferdigvaren, for eksempel der det er benyttet innførte melprodukter i produksjon av bakervarer. Gjenutførsel skal skje innen seks måneder etter innførselen.

Nærmere bestemmelser er gitt i vareførselsforskriften § 4-8-1 flg., herunder innholdet i deklarasjonen for prosedyren og om unntak fra plikten til å levere deklarasjon. Innenlandsk bearbeiding av landbruksvare krever tillatelse fra Landbruksdirektoratet, jf. forskrift 23. juni 2020 nr. 1349 om tillatelse til innenlandsk bearbeiding av landbruksvarer (IB-forskriften).

5.5.12 Typetilfelle 8 – Prosedyren utførsel

Bestemmelser om utførsel er regulert i vareførselsloven kapittel 5 og vareførselsforskriften kapittel 5. Etter vareførselsloven § 5-9 skal varer som skal utføres fra tollområdet underlegges prosedyren utførsel. Prosedyren utførsel kan bare benyttes for varer som befinner seg i Norge. Bestemmelsen viderefører tolloven § 4-11. Forhåndsvarsel skal gis for varer som utføres til tredjeland, jf. § 5-1. Forhåndsvarsel gis gjennom NCTS.

Det skal leveres en utførselsdeklarasjon etter § 5-6 som skal inneholde alle opplysninger som er nødvendige for prosedyren. Opplysningskravene fremgår av vareførselsforskriften § 5-9-1 første ledd. Deklarering skal etter § 5-6-1 som hovedregel skje elektronisk.

Vareførselsforskriften § 5-6-1 tredje til åttende ledd gir hjemmel til å levere foreløpig deklarasjon på særskilte vilkår.

Deklarering skal skje i så god tid at tollmyndighetene kan undersøke varene før de lastes inn i transportmiddelet, jf. vareførselsloven § 5-7 annet ledd.

Enhver som kan gi de opplysninger som er nødvendige for prosedyren utførsel, kan levere deklarasjonen. Dersom deklarasjonen leveres på vegne av en annen, må den som leverer deklarasjonen om nødvendig kunne godtgjøre at deklarasjonen leveres på vegne av denne. Den som leverer deklarasjonen, må også kunne legge frem den aktuelle varen eller kunne få den fremlagt for tollmyndighetene, jf. vareførselsloven § 5-4.

En vare frigjøres for utførsel etter vareførselsloven § 5-10 når vilkårene for prosedyren utførsel er oppfylt. Det innebærer at alle nødvendige opplysninger må være gitt. I tillegg må de nødvendige tillatelser for utførsel av varen foreligge. Hvorvidt dette vilkåret er oppfylt, må bero på den enkelte restriksjonen. Et viktig eksempel er varer som er omfattet av lovgivningen om eksportkontroll, hvor det følger av forskrift 19. juni 2013 om eksport av forsvarsmateriell, flerbruksvarer, teknologi og tjenester § 21 at leverandøren ved eksport av lisenspliktige varer og teknologi skal legge frem gyldig lisens for tollmyndighetene senest ved fremleggelse av tolldeklarasjonen.

Dersom det oppstår plikt til å svare avgifter som følge av den valgte prosedyren, frigjøres varen først når avgiften er betalt eller det er stilt sikkerhet for betaling.

Meldeplikt ved avreise fra tollområdet i forbindelse med utførsel er regulert i vareførselsloven § 5-3 og vareførselsforskriften § 5-3-1 flg.

Attestering for faktisk utførsel skjer som i dag. En løsning for digital innlevering av melde- og opplysningsdata på utførsel vurderes senere.

5.6 Systemstøtte for deklarerer TVINN og NCTS

TVINN er Tolletatens elektroniske deklarasjonssystem. All deklarerer skjer gjennom TVINN, med unntak av deklarerer for prosedyren transittering. Se nettsidene for informasjon om deklarerer i TVINN:

<https://www.toll.no/no/bedrift/tvinn/>

Deklarering for transittering skjer i NCTS. NCTS benyttes også ved forhåndsvarsling ved utførsel og ved forpassing. Se nærmere informasjon på nettsidene:

<https://www.toll.no/no/bedrift/transport-og-tollager/transittering>

I et langsiktig perspektiv vurderer Tolletaten en ny systemløsning for tollbehandling. Per i dag og i nærmeste årene må Tolletaten og næringslivet forholde seg til de begrensninger som ligger i TVINN, herunder meldingstyper og innsendingsmåte. For varer som er deklarerert for prosedyren tollager, må det for eksempel leveres en ny komplett deklarasjon i TVINN når varene skal tas ut av lager og underlegges en ny prosedyre. TVINN er bygget opp rundt bruk

av ekspedisjonsenheter og den enkelte deklarasjon må sendes mot en gitt ekspedisjonsenhet. Dette har sitt utspring i tidligere lovgivning og oppgaveorganisering, hvor deklarerer skulle skje der deklaratanten var hjemmehørende. Deklarering til annet sted krevde søknad. I nytt regelverk er dette kravet fjernet. Deklarering i TVINN må teknisk sett fortsatt skje til en gitt ekspedisjonsenhet. Tolletaten vurderer bruken av ekspedisjonsenheter og det er en målsetting å redusere antallet betydelig.

Deklarering til en Digitoll-ekspedisjonsenhet kan skje tidligst fem dager før grensepassering. Bruk av Digitoll-ekspedisjonsenheter betinger at det også leveres melde- og opplysningsdata digitalt. Deklarasjoner som ikke er levert til en Digitoll-ekspedisjonsenhet kan også sendes inn tidligere, som i dag.

Fra 1. januar 2023 ble det innført firesifrede prosedyrekoder. Oversikt over disse, samt ekspedisjonstyper, finnes på nettsidene:

<https://www.toll.no/no/verktoy/regelverk/nytt-fra-tolletaten/nye-prosedyrekode-fra-1.-januar-2023/>

Oversikt over ekspedisjonsenheter finnes på nettsidene:

<https://www.toll.no/no/bedrift/tvinn/ekspedisjonsenheter-i-tvinn/>

Retting av feilsendt informasjon i deklarasjoner skjer som i dag ved endringsmelding (tidligere kalt omberegning). For aktører som benytter Digitoll kan nye versjoner sendes inn uten å benytte endringsmelding helt frem til transportmiddelet ankommer grensen.

5.7 Om tollforsegling

Dersom kontrollformål tilsier det kan tollmyndighetene beslutte at det skal brukes tollsegl og tollvakt på transportmidler, containere mv. for å sikre at ingen får adgang til varene mens de er under transport, jf. vareførselsloven § 8-1 annet ledd bokstav d. Adgangen til å benytte tollsegl og tollvakt viderefører henholdsvis tolloven § 13-11 og § 13-10.

Transitteringskonvensjonen og TIR-konvensjonen har også regler om tollforsegling.

Som hovedregel skal tollmyndighetene eller en autorisert avsender forsegle kjøretøy, containere eller forsendelser i en transittering, jf. transitteringskonvensjonen artikkel 11. I noen tilfeller kan avgangstollstedet unnlate forsegling dersom «varebeskrivelsen i deklarasjonsdataene eller i tilleggskjøretøylene gjør varene lett identifiserbare». Dette gjør det mulig å transittere varer uten å forsegle dem dersom varebeskrivelsen er tilstrekkelig for identifisering av varens art og mengde, se konvensjonsvedlegg I artikkel 39 nr. 1. Kvaliteten på opplysningene i deklarasjonen skal være god for å unnlate forsegling.

I tillegg gjelder enkelte unntak fra tollforsegling for frakt med luftfartøy og tog etter artikkel 39 nr. 2. Avgangstollstedet skal i tilfelle påføre "fritak" i rubrikk D på transitteringsdeklarasjonen.

For noen varetyper kan det være særskilte krav til forsegling. Det gjelder for eksempel transport av legemidler via Sverige. Det er ikke krav til forsegling ved oppstart i Norge, men svenske myndigheter krever at transporten skal være forseglet dersom varene skal transporteres gjennom Sverige. Mer informasjon finnes på nettsidene:

<https://www.toll.no/no/bedrift/transport-og-tollager/transittering/legemidler-via-sverige/>

Transitteringskonvensjonen regulerer kun tollforseglinger som har bestemte krav knyttet til seg. Autoriserte avsendere kan sette på egne forseglinger. Disse skal være godkjent av tollmyndighetene og har samme status som en tollforsegling.

Transitteringskonvensjonen har ingen bestemmelser om hvem som kan bryte tollforseglinger. Her kan det være ulike regler i ulike land. I Norge har det vært antatt at tollforseglinger kun kan fjernes av Tolletaten. Se også vareførselsforskriften § 2-6-1 tredje ledd annet punktum om at kun Tolletaten kan fjerne forseglinger påsatt under lossing

En tollforsegling kan fjernes ved tollstedet hvor transitteringen fullføres. En forsegling som er satt for transport gjennom Sverige kan fjernes ved norsk tollsted. Fører som transporterer varer under prosedyren transittering til autorisert mottaker, må sørge for å få tollforsegling fjernet av tollmyndighetene før lossing.

Det er etter vareførselsloven § 12-6 straffbart å rettstridig bryte tollmyndighetenes lås eller segl, lås eller segl påsatt eller godkjent av utenlandsk tollmyndighet som Norge etter en konvensjon er forpliktet til å godta, eller en annen stats tollsegl.

Varer som transitteres etter TIR-konvensjonen skal alltid være forseglet.

Om firmaforseglinger

Transportøren kan om ønskelig påsette firmaforseglinger. Transitteringskonvensjonen regulerer *ikke* slike forseglinger og de skal ikke registreres i transitteringsdeklarasjonen. Merk at dersom det påsettes en firmaforsegling, og dette registreres i transitteringsdeklarasjonen, vil det fremstå som en tollforsegling som kun kan brytes av tollmyndighetene. Det er derfor viktig at firmaforseglinger ikke angis i deklarasjonen, dersom det ikke er ønskelig at forseglingen kun skal brytes av tollmyndighetene.

5.8 Om avvik og endringsmelding

Ulike former for avvik kan oppdages flere steder i vareførselsprosessen. Her omtales avvik som oppdages etter grensepassering:

- Avvik i form av manko/overtallighet eller andre typer feil oppdages ved lossing på omlastingsterminal eller tollager
- Avvik ved varer som er gått over til fri disponering oppdages ved mottak hos vareeier
- Feilsendt gods uten tilstrekkelig dokumentasjon eller ukjent mottaker oppdages ved lossing

Etter selvdeklareringsprinsippet er deklarasjonspliktig ansvarlig for korrekt deklarerer og dermed også ansvarlig for å sørge for at eventuelle feil rettes, jf. den alminnelige opplysningsplikten i vareførselsloven § 7-1. Deklarasjonspliktig kan endre opplysninger i tidligere levert deklarasjon ved levering av endringsmelding, jf. § 7-2. Frist for endring er tre år. Begrepet endringsmelding erstatter begrepet omberegning i tolløven.

Endringsmelding kan sendes av en tollrepresentant på den deklarasjonspliktiges vegne, jf. vareførselsloven § 7-21.

Det er plikt til korrigerer av deklarasjoner både ved manko og overtallighet, men også i de tilfeller det oppdages andre typer feil, som for eksempel feil varenummer eller avvik i vekt. Plikten til å levere endringsmelding gjelder uavhengig av om endringen har fiskal betydning

eller ikke. Deklarasjoner skal korrigeres blant annet av hensyn til korrekt handelsstatistikk og for å kunne følge varens prosedyremessige status.

Dersom en deklarasjon omfatter en mindre eller større del av varene, enten fordi ikke alle varer ankom som planlagt eller det kom flere varer enn planlagt, blir det frigjort feil mengde varer for den valgte prosedyren. Det gjelder enten varene skal legges inn på tollager eller de frigjøres for overgang til fri disponering ved grensen. Forholdet må rettes opp ved levering av endringsmelding. Alle varer på transportmiddelet skal være underlagt en prosedyre ved grensepasseringen. Om varer ikke «kom med» på en planlagt transport må det sendes endringsmelding til opprinnelig deklarasjon. Varene må deretter deklarerer på nytt for et nytt transportmiddel, selv om de i utgangspunktet allerede er deklarerert. Det kan ikke henvises til en tidligere deklarasjon.

Ved feil og avvik som oppdages ved lossing, uavhengig av hvor dette skjer, må det leveres endringsmelding. Deklarasjonspliktig kan sende inn endringsmelding elektronisk som en utfylt TVINN-deklarasjon. Informasjon om dette finnes på toll.no:

<https://www.toll.no/no/bedrift/tvinn/elektronisk-omberegning-i-tvinn/>

Når det sendes inn en elektronisk endringsmelding, gjøres dette ved at det fylles ut en fullstendig tolldeklarasjon slik den skulle vært fylt ut ved første gangs deklarasjon. TVINN vil returnere en differansedeklarasjon som viser differansen mellom opprinnelig deklarasjon og innsendt endringsmelding.

For de som ikke har tillatelse til å sende elektronisk endringsmelding skjer korrigerende av inn- og utførselsdeklarasjoner via skjema i Altinn:

<https://www.altinn.no/skjemaoversikt/tolletaten/omberegning/>

Det vises ellers til vareførselsloven § 7-3 om tollmyndighetenes adgang til å endre opplysninger mottatt i deklarasjonen. Se også tollavgiftsloven § 11-1.

Bestemmelsen i vareførselsloven § 7-3 er ny og regulerer tollmyndighetenes adgang til å endre opplysninger mottatt i deklarasjonen. Formålet er å tilstrebe korrekte opplysninger. Det vil fremme lovens formål om å sikre riktige og fullstendige opplysninger om varer som inn- og utføres, som grunnlag for fastsetting av avgifter og til bruk for kartlegging og statistikk, jf. vareførselsloven § 1-1.

Bestemmelsen gir Tolletaten adgang til å endre opplysninger mottatt i deklarasjonen, når det påvises at opplysningene ikke er korrekte. Endring av uriktige opplysninger etter denne bestemmelsen vil ikke i seg selv ha betydning for fastsetting av tollavgift eller andre avgifter ved innførsel. Bestemmelsen gir også tollmyndighetene hjemmel til å opprette en deklarasjon der dette mangler, for eksempel i forbindelse med en kontroll.

Dersom det ved lossing oppdages varer med manglende eller ingen informasjon, må deklarasjonspliktig, eller dennes tollrepresentant, sørge for å fremskaffe korrekt informasjon.

5.9 Om varer til og fra kontinentalsokkelen

5.9.1 Gjeldende rett

Varer som sendes mellom norsk kontinentalsokkel og fastlands-Norge er gjenstand for betydelige lettelser i deklarasjonsplikten.

Det er for det første gitt unntak for deklarasjonsplikt for prosedyren utførelse. Unntaket gjelder varer som tidligere har blitt utført fra tollager til norsk del av kontinentalsokkelen, og deretter har blitt returnert til det samme tollageret (annengangs utførelse fra tollager), jf. vareførselsforskriften § 5-9-5 første ledd bokstav h.

Det er også gitt unntak for deklarasjonsplikt ved bruk av prosedyren tollager. Unntakene gjelder varer som returneres fra kontinentalsokkelen til fastlands-Norge, men også enkelte varer som ikke tidligere har vært på fastlandet, jf. vareførselsforskriften § 4-4-13 tredje ledd.

5.9.2 Unntak fra deklarasjonsplikt for prosedyren overgang til fri disponering

Ved forskriftsendring 2. desember 2022 ble det presisert at deklarasjonsunntaket for varer i retur fra kontinentalsokkelen også skal gjelde for prosedyren overgang til fri disponering, jf. vareførselsforskriften § 4-1-27 tredje ledd bokstav b. Dette er en videreføring av unntaket slik det var forutsatt i tollforskriften.

Som nevnt over i kapittel 5.9.1 er slike varer også unntatt deklarasjonsplikt for prosedyren tollager. Dette innebærer at varer som tidligere har gått over i fri disponering og som kommer i retur fra norsk del av kontinentalsokkelen verken skal deklarerer ved innlegg på tollager eller ved uttak derfra. Merk imidlertid at innlegg og uttak skal registreres i tollagerregnskapet, jf. vareførselsforskriften §§ 4-4-4 og 4-4-8 første ledd bokstav a.

6 Om grunnlagsdokumentasjon

6.1 Gjeldende rett

Ved prosedyren overgang til fri disponering følger det av vareførselsforskriften § 4-1-2 første ledd at alle dokumenter som er utstedt i forbindelse med innførsel av varen skal legges frem. Bestemmelsen viderefører tollforskriften § 4-20-1.

Tolletaten kan ha behov for å se slik grunnlagsdokumentasjon for å kunne verifisere at opplysninger i deklarasjonene er riktige. For eksempel for å ha tilstrekkelig sikkerhet for at nødvendige tillatelser foreligger, at riktig tollverdi, opprinnelse mv. er oppgitt før varen underlegges prosedyren overgang til fri disponering.

I bestemmelsen er det listet opp ulike dokumenter som kan kreves fremlagt. Slike dokumenter kan være: Faktura, konnossement, fraktbrev og lignende fraktdokumenter som er utstedt i forbindelse med innførsel av varen. Videre omfattes eventuelle tillatelser som kreves fra andre myndigheter ved innførsel, samt andre dokumenter som tollmyndighetene finner nødvendig blant annet for å kunne bestemme varens opprinnelse, klassifisering, vekt, mengde og verdi. Oppregningen er ikke uttømmende.

6.2 Behov for tilgang til grunnlagsdokumenter

Vareførselsforskriften § 4-1-2 første ledd er utformet som en hovedregel, men i praksis er betydningen av regelen begrenset. Når varer deklarerer elektronisk i TVINN er det gjort unntak fra hovedregelen. Grunnlagsdokumentasjon skal dermed ikke sendes inn ved elektronisk deklarerer, jf. tredje ledd. Ved elektronisk deklarerer i TVINN, hvor de aller fleste varer deklarerer, kan Tolletaten kreve at grunnlagsdokumentene fremlegges dersom det vurderes at det er behov for det i det enkelte tilfelle.

Hovedregel i nytt regelverk er deklarerer senest ved grensepassering. Tolletaten vil i størst mulig grad vurdere all innsendt informasjonen før eller senest ved grensepassing. Formålet er å sikre en mest mulig sømløs passering uten stopp.

I et digitalt løp er det ikke formålstjenlig å samle inn all grunnlagsdokumentasjon ved all deklarerer. Dette ville gi uforholdsmessig store mengder dokumentasjon uten at Tolletaten vil ha muligheten til å kunne benytte den systematisk. Om det er behov for å se nærmere på grunnlagsdokumentasjon vil Tolletaten etterspørre dette i de aktuelle tilfellene. En tilsvarende ordning gjelder i EU.

Tolletaten legger likevel til rette for at aktører som ønsker det, kan levere inn grunnlagsdokumentasjon. Det kan for eksempel være hensiktsmessig for enkelte tillatelser. Tolletaten har derfor utviklet en API-løsning som gjør det mulig å levere grunnlagsdokumenter digitalt i forbindelse med deklarerer. Løsningen kan brukes for levering av alle typer grunnlagsdokumentasjon i pdf-format. Dokumenter som leveres via API-løsningen slettes når Tolletaten ikke lenger har behov for å oppbevare opplysningene. Løsningen påvirker ikke den deklarasjonspliktiges plikt til å oppbevare dokumentasjonen i fem år, jf. vareførselsforskriften § 7-5-2 første ledd.

6.3 Faktura og proformafaktura

Tolletaten har i hørings svarene og kontaktmøter fått spørsmål fra næringslivet om hvilke krav som gjelder for å levere faktura, og i hvilke tilfeller det kan leveres proformafaktura i stedet for faktura. Merk at det etter vareførselsforskriften § 4-2-1 tredje ledd ikke er krav til levering av faktura ved elektronisk deklarerer.

Faktura

Med faktura forstås dokument som tilfredsstillende krav til salgsdokument som følger av forskrift 1. desember 2003 nr. 1558 om bokføring (bokføringsforskriften), kapittel 5. Faktura eller salgsdokument er avtale mellom kjøper og selger som dokumentasjon for salg av varer og tjenester. Faktura skal minst inneholde 1) nummer og dokumentasjonsdato, 2) angivelse av partene, 3) ytelsens art og omfang, 4) tidspunkt og sted for levering av ytelsen og 5) vederlag og betalingsforfall, jf. bokføringsforskriften § 5-1-1.

Proformafaktura

Proformafaktura kan i en del tilfeller godtas ved deklarerer, selv om dette ikke er presisert i vareførselsforskriften § 4-1-2.

Proformafaktura kan for det første benyttes i tilfeller hvor det ikke skal betales vederlag for varene, da det i slike tilfeller ikke finnes en faktura. Eksempler på varetransaksjoner hvor proformafaktura benyttes er gaver, returvarer, vareprøver og reklamemateriell, samt at det

også kan benyttes innenfor samme konsern eller mellom filialer i samme selskap. Tollverdien til varer som ikke omsettes mot vederlag må imidlertid kunne dokumenteres ved grensepassering, og proformafakturaen skal sannsynliggjøre varens tollverdi.

Også i en del tilfeller hvor det dreier seg om ordinære salg mot vederlag godtas proformafaktura, når det ikke er utstedt faktura. Reglene i bokføringsforskriften har betydning for når en proformafaktura kan aksepteres. Bokføringsforskriften § 5-2-3 hjemler blant annet at faktura kan utstedes innen 15 virkedager måneden etter levering, for leveranser som faktureres månedlig. Bokføringsforskriften § 5-2-4 hjemler fakturering senest én måned etter utløpet av den alminnelige oppgaveterminen for varer som leveres løpende.

Proformafaktura er også aktuelt for delsendinger som skal faktureres senere hvor ikke hele varepartiet, som skal faktureres senere, innføres samtidig. Delsendingene skal verdsettes og klassifiseres slik de fremstår ved innførsel. Det vil si en passende andel av det totale beløpet ifølge avtalen. For delsendinger kan også tillatelse til utsatt endelig verdsettelse være aktuelt, jf. vareførselsforskriften § 4-1-3.

Tolletaten vil i ovennevnte tilfeller godta proformafaktura ved innførsel. Proformafakturaen forutsettes så langt som mulig å være utfylt med de opplysninger som skal fremgå av en faktura etter reglene i bokføringsforskriften, i den utstrekning opplysningene foreligger på innførselstidspunktet.

6.4 Om levering av fraktbrev i melde- og opplysningsplikten

Ved innføring av digital oppfyling av melde- og opplysningsplikten, vil det ikke være plikt til å levere fraktbrev elektronisk. Tolletaten vil imidlertid tilrettelegge for en API-løsning for å levere fraktbrev og eventuelle andre transportdokumenter for aktører som ønsker å levere slik dokumentasjon. Dokumenter som leveres via API-løsningen slettes når Tolletaten ikke lengre har behov for å oppbevare opplysningene. Dette påvirker ikke førerens plikt til å oppbevare dokumentene så lenge han oppholder seg i tollområdet, jf. vareførselsforskriften § 7-5-2 fjerde ledd.

7 Om håndtering av deklarasjoner på vegne av EU på landevei

7.1 Bakgrunn – grensetollsamarbeid med Sverige og Finland

Norge og EU inngikk i 1997 en *grensetollsamarbeidsavtale*. Avtalen er videreføring av grensetollsamarbeidsavtaler Norge har hatt med Sverige og Finland siden henholdsvis 1959 og 1968. Avtalen gjelder kun vareførsel på landevei. Avtalen er tilgjengelig på lovdata.no:

<https://lovdata.no/dokument/TRAKTATEN/traktat/1997-04-10-1>

I medhold av avtalen er det inngått en gjennomføringsavtale med tollmyndighetene i Sverige. Denne, sammen med hovedavtalen, sier noe om hvilke oppgaver norske og svenske tollere skal ha og hvilket lands myndighet som gjelder ved tollhåndteringen på de enkelte tollstasjonene.

Avtalen med EU innebærer at norske tollere på grensetollstasjonene ved riksgrensen mot Sverige og utfører tolltjenester på vegne av svensk, og omvendt. For å kunne utføre disse oppgavene har tollerne i praksis som oftest tilgang til hverandres systemer. Det utveksles imidlertid ikke digital informasjon mellom systemene. I dag benyttes TDS (Tull Data Systemet) for håndtering av eksporter fra Sverige og ECS (Export Control System) for håndtering av eksporter fra øvrige EU land.

EUs nye tollregelverk, UCC, forutsetter at all utveksling av informasjon i fremtiden skal skje digitalt. All eksport fra EU skal skje gjennom et nytt eksportsystem – AES (Automated Export System). Systemet skal etter planen være implementert i alle medlemsland innen utgangen av 2024. All import (herunder forhåndsvarsel fra tredjeland) til EU skjer gjennom ICS2 (Import Control System). Omfang og tidsplaner for implementering av nødvendig og obligatorisk IT-støtte er fastsatt i [arbeidsprogrammet i EU](#) (Multi Annual Strategic Plan) som alle landene forventes å følge. Plan for implementering er ventet å bli revidert i 2023.

7.2 Målbilde – Sverige/Norge

7.2.1 Innledning og avgrensning

På oppdrag fra direktørene i Tullverket (Sverige) og Tolletaten har en arbeidsgruppe laget forslag til et felles overordnet målbilde gjennom dokumentet «*Målbilde – grensetoll-samarbeidet på landevei i en digital tid*». Forslaget ble lagt frem på grensetollsamarbeids-møtet mellom direktørene i oktober 2022.

Rapporten beskriver et målbilde for hvordan samarbeidet på grensen skal fungere i en digitalisert fremtid, og viser til aktiviteter som kan gjennomføres for å realisere dette målbildet.

Målbildet er basert på prinsipper nedfelt i UCC, de to landenes lovgivning og virksomhetsstrategier og beskriver hvilke prinsipper fremtidige løsninger bør bygges på.

For å sikre en *effektiv vareførsel over landegrensen* er det enighet om en felles målsetting om en heldigitalisert grense, så langt det er mulig.

Det er enighet om at fremtidige løsninger skal baseres på at:

- opplysningsdata skal leveres i respektive lands systemer digitalt og før eller senest ved ankomst til grensen (herunder melde- og opplysningsdata med referanse til aktuelle deklarasjoner),
- begge lands tollbehandlinger for respektive lands tollprosedyrer aktiveres ved hjelp av teknologi ved ankomst til grensen,
- korrekt anvisning til fører av transportmiddel skal være basert på begge lands tollbehandling, og
- grensepassering og frigjøring av varer skal i størst mulig grad være automatisert.

Rapporten gjennomgår de juridiske rammene for digital utveksling av opplysninger mellom svenske og norske tollmyndigheter. Det redegjøres for hvilket handlingsrom som ligger innenfor dagens regelverk. Fra svensk side legges det til grunn at det innenfor nasjonalt regelverk i Sverige er mulig å utveksle informasjon om referansenummer (MRN), tid og sted for grensepassering, samt en deklarasjonsstatus på tidspunktet for grensepassering.

Rapporten peker på hvilke utviklingstiltak som bør gjennomføres på kort, mellomlang og lang sikt med forventet dato for ferdigstillelse.

Det felles målbildet for samarbeidet mellom Norge og Sverige gjelder både for eksport og import, til og fra begge land. I den følgende omtalen fokuseres det på Tolletatens håndtering av eksport ut av EU.

7.2.2 Håndtering av eksportdeklarasjoner på vegne av EU – til utgangen av 2024

Svenske tollmyndigheter har av ressursmessige hensyn ikke mulighet til å gjøre endringer i dagens eksportsystemer (TDS og ECS⁵). På kort sikt innebærer dette at det ikke kan legges til rette for at det utveksles informasjon mellom systemene.

Det betyr at et stort antall eksporter som håndteres på vegne av Sverige og øvrige EU-land må behandles manuelt i ekspedisjonen. Det må skilles mellom eksporter som håndteres på vegne av Sverige og eksporter som håndteres på vegne av øvrige EU-land.

I praksis betyr dette at dersom en svensk eksportdeklarasjon ikke allerede er klarert i svensk system når transporten ankommer norsk grense, må fører møte i ekspedisjonen for klarering og manuell håndtering av deklarasjonen fra Sverige. Det gjelder også alle punktskattepliktige⁶ varer, uavhengig av hvilken type eksportdeklarasjon de er deklarerert under. I tillegg må alle eksporter fra øvrige EU land håndteres manuelt i ekspedisjonen på kort sikt, da ingen av disse vil være ferdig behandlet ved ankomsten til norsk tollsted.

Det er kun klarerte eksporter fra Sverige som kan håndteres digitalt, siden Norge i disse tilfelle kun skal bekrefte at utførsel faktisk har funnet sted (utførselsbekreftelse).

	Type eksport-deklarasjon	Klarert eller ikke-klarert ved ankomst til norsk tollsted	Digitoll
Sverige	Standardtolldeklarasjon med samtidig anmälan av varene (fra godkjent plass) (UGE)	Klarert eksport fra Sverige Slike eksporter skal kun utførsels-bekreftes, og det gjøres digitalt	Kan håndteres digitalt (forutsatt at eksportdeklarasjon ID er meldt inn gjennom melde- og opplysnings-systemet) Unntak: punktskattepliktige varer
	Standardtolldeklarasjon der eksporten startes fra et eksporttollkontor (UNU)	Ikke-klarerte eksport fra Sverige	Må håndteres manuelt i ekspedisjonen (men MRN bør meldes inn)
	Tolldeklarasjon gjennom registrering i deklarantens bokføring (ALE) (tillatelse EUEIR)	Klarert eksport fra Sverige (utgjør en liten del) Slike eksporter skal kun utførsels-bekreftes, og det gjøres digitalt	Kan håndteres digitalt (forutsatt at eksportdeklarasjon ID er meldt inn gjennom melde- og opplysnings-systemet) Unntak: punktskattepliktige varer
	Forenklet deklarasjon ved eksport (ALE) (tillatelse EUSDE)	Klarert eksport fra Sverige (utgjør en liten del) Slike eksporter skal kun utførsels-bekreftes, og det gjøres digitalt	Kan håndteres digitalt (forutsatt at eksportdeklarasjon ID er meldt inn gjennom melde- og opplysnings-systemet) Unntak: punktskattepliktige varer

	Type eksport-deklarasjon	Klarert eller ikke-klarert ved ankomst til norsk tollsted	Digitoll
Øvrig EU	Eksportdeklarasjon fra øvrige EU land	Eksporten er klarert i avgangsland, men skal kontrolleres og utførselsbekreftes ved norsk tollsted	Må håndteres manuelt i ekspedisjonen (men MRN bør meldes)

Tabell 6 Oversikt over håndtering av eksportdeklarasjoner på vegne av EU

Tabellen over viser typer eksportdeklarasjoner og hvorvidt eksporten på kort sikt kan håndteres digitalt eller ikke. Merk at dette kun gjelder løsningen på kort sikt.

Informasjon om svensk eksport finnes på Tullverkets nettsider:

<https://www.tullverket.se/foretag/internationellhandel/exporteravaror.4.5dc519dc152b285988a135.html>

Eksporter som *er klarert i Sverige* før ankomsten til Norge, kan håndteres digitalt ved norsk tollsted, dersom pliktene er oppfylt digitalt i norsk melde- og opplysningssystem.

Eksporter fra Sverige som *ikke er klarerte* ved ankomst til Norge, skal klareres ved norsk tollkontor og må derfor håndteres manuelt i ekspedisjonen.

Eksporter fra øvrige EU land er klarerte ved ankomst, men skal kontrolleres og utførselsbekreftes ved norsk tollkontor. De må derfor håndteres manuelt i ekspedisjonen.

Merk at dersom det ikke er levert inn digitale melde- og opplysningsdata må alle typer eksporter håndteres manuelt i ekspedisjonen.

7.2.3 Håndtering av deklarasjoner på vegne av EU – fra 2025

Innen utgangen av 2024 skal Sverige implementere det nye felles europeiske eksport-systemet AES (Automated Export System). Da vil alle eksporter ut av EU, uavhengig av hvilket land de kommer fra, håndteres i samme system. Det norske systemet for melde- og opplysningsdata vil fortsatt eksistere i parallell, men det vil bli etablert løsninger som gjør det mulig å utveksle noe data mellom systemene.

Dette innebærer at alle typer eksporter (uavhengig av type og hvilket land de er avgitt i) kan håndteres på en slik måte at det kan gis meldinger mellom systemene om en eksport må håndteres manuelt, eller om den kan håndteres digitalt ved grensepasseringen. Fører slipper da å stoppe ved grensen når eksporten håndteres digitalt, med mindre kontroll er påkrevd.

Det er således god sammenheng mellom tidspunktene for implementering av løsning for digital håndtering av eksporter på vegne av EU og Tolletatens forslag om krav til obligatorisk innsending av melde- og opplysningsdata.

Løsningen for kopling mellom systemene utarbeides sammen med svenske tollmyndigheter.

7.2.4 Håndtering av deklarasjoner på vegne av EU – fra 2026

I EU vurderes det å etablere et «Smart Border Crossing»-prosjekt under deres Multi Annual Strategic Plan, for utvikling av en felles løsning for en digitalisert grensepassering på tvers av landegrenser. Tanken er at en slik løsning kopler sammen informasjon fra flere europeiske

systemer, som AES, ICS2 og NCTS, for å muliggjøre smidige grensepasseringer på landevei på tvers av landegrensene.

Formålet er å muliggjøre digital håndtering ved alle grenseoverganger, på begge sider av grensen og for vareførsel i begge retninger, og der også land utenfor EU inviteres til å delta. Prosjektet kan innebære en mulighet for en fremtidig digital løsning på grensen mellom Sverige og Norge. I EU-prosjektet foreslås det også utredet juridiske spørsmål rundt utveksling av informasjon med tredjeland.

Dersom prosjektet besluttes etablert, antas det at utredningsarbeidet kan starte i første halvdel av 2024, men at implementering tidligst kan skje fra 2026. Norske og svenske tollmyndigheter vil sammen arbeide mot Kommisjonen og sikre at en felles løsning oppfyller behovene i det norsk-svenske grensetoll samarbeidet.

7.3 Samarbeid med Finland

Dagens avtale med Finland omhandler geografisk samlokalisering og avtaler om kontroll og kontrollsoner, samt "utveksling" av tjenstepersoner. Et samarbeid om håndtering av hverandres lands arbeidsprosesser er ikke omfattet. I dag håndterer Tolletaten norsk import og eksport, og Tulli (Finland) håndterer finsk/EU import og eksport. Tross digitalisering av norsk informasjonsfangst og behandling vil finske krav og arbeidsprosesser kreve at næringslivet likevel stopper på samme grensestasjon for ivaretagelse av finske/EU utførselsformål. Om dette i større grad skal samordnes i framtiden er foreløpig ikke vurdert. Det kan eventuelt være aktuelt å vurdere om den mellomlangsiktige løsningen som skal etableres med Sverige kan benyttes. Det kan også være aktuelt å ta dette opp gjennom EUs forslag om etablering av en «Smart Border Crossing» på tvers av landegrenser.

8 Om melde- og opplysningsplikten

8.1 Innledning

Tolletaten viser til omtale av melde og opplysningsplikten i høringsnotat 2 kapittel 5. Det er foreslått at det fra 1. april 2025 som hovedregel skal være krav til digital oppfylning av melde- og opplysningsplikten. Det foreslås videre konkrete opplysninger for oppfylning av plikten.

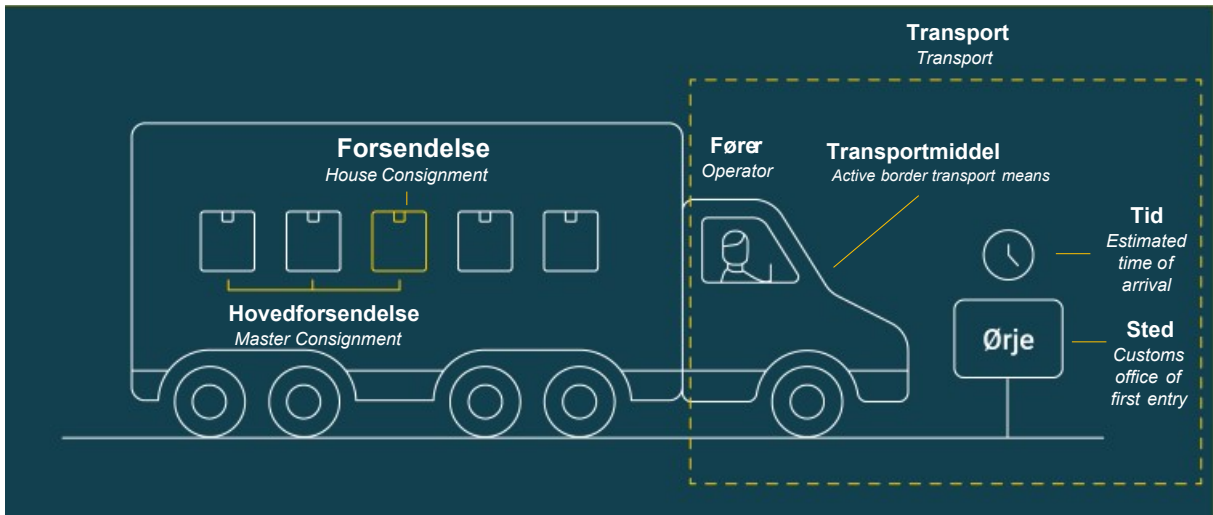
Tolletaten utvikler løpende systemstøtte som skal muliggjøre innsending av digital informasjon til oppfylning av melde- og opplysningsplikten, se tabell nedenfor.

Transportmåte	Melde- og opplysningsplikt	
	Systemstøtte klargjort	Pliktig digital levering
Motorvogn (vei og ferge)	November 2022 ⁷	1. april 2025
Luftfartøy	1. oktober 2023	1. april 2025
Fartøy	30. juni 2024	1. april 2025
Tog	30. juni 2024	1. april 2025

Tabell 7 Tidsplan for innføring av plikter og systemstøtte

8.2 Digital oppfylging av melde- og opplysningsplikten i praksis

For å oppfylle melde- og opplysningsplikten skal det sendes inn informasjon om transportmiddel, fører, besetning og last. Digitalt gjøres dette gjennom innsending av elektroniske meldinger i et maskin-til-maskin-grensesnitt. For å legge til rette for at næringslivet kan samarbeide om innsending av påkrevde opplysninger, er det et sett med meldinger som skal sendes inn. Melding om transport har krav til data om transportmiddel, fører, samt tid og sted for ankomst. Meldingene om hovedforsendelse og forsendelse inneholder krav til data om transportmiddelets last. Figuren nedenfor viser sammenhengen mellom de ulike hovedgruppene av opplysninger.

Figur 12 Opplysningselementer i melde- og opplysningsplikten (Digitoll)

Disse meldingene knyttes sammen gjennom utvalgte nøkkelreferanser. Primært er det hovedfraktnummer og fraktnummer som brukes som nøkkelreferanser for å knytte sammen innsendte meldinger, som vist i figuren under:

Figur 13 Kobling mellom meldinger i melde- og opplysningsplikten (Digitoll)

Innsendte meldinger kan endres ved å oppgi unik kvitteringsreferanse utstedt ved første innsending.

Detaljert dokumentasjon av utforming og bruk av maskin-til-maskin-grensesnittene vil gjøres tilgjengelig på toll.no.

8.3 Identifikasjon av aktører

Tolletaten må forsikre seg om at avgiver av informasjon er den vedkommende hevder å være. Dette gjøres ved hjelp av unikt identifikasjonsnummer i form av organisasjonsnummer fra Enhetsregisteret. Aktører som ikke er en norskregistrert virksomhet med norsk organisasjonsnummer, må opprette en norskregistrert avdeling av utenlandsk foretak (NUF) eller benytte seg av en tollrepresentant registrert i Norge for å avgi digital melde- og opplysningsinformasjon.

Utenlandske virksomheter som transporterer varer til Norge (og som må bruke norsk registret representant) vil i stor grad være registrert i EUs registre og ha et EORI-nummer⁸. Tolletaten vil utrede muligheten for å autentisere brukere på grunnlag av slik registrering. Dette vil kunne åpne for at utenlandske aktører kan levere informasjon digitalt direkte fra egne systemer inn til Tolletatens melde- og opplysningssystem, noe som vil kunne gi positive effekter både for transportaktørene og Tolletaten.

9 Om behandling av informasjon

Behandling av informasjon omhandler del 2 av konseptet Digitoll, jf. kapittel 2.1.

Behandling av informasjon som er innhentet i de ulike pliktene, forhåndsvarsel, deklarasjonsplikten og melde- og opplysningsplikten, vil så langt det lar seg gjøre, behandles før transportmiddelet ankommer tollområdet. Dette omfatter både maskinelle behandlinger og manuelle behandlinger.

Desto tidligere informasjon er tilgjengelig for Tolletaten, desto større er sannsynligheten for at informasjonen kan ferdigbehandles før ankomst.

Det gjøres ulike typer vurderinger av den innhentede informasjonen knyttet til om en transport eller forsendelse kan innpassere, eller om transport eller forsendelse av ulike grunner må stanses for fysisk kontroll eller i påvente av manuell behandling på grensen.

Så langt det er mulig og hensiktsmessig vil Tolletaten før innpassering medvirke til å få på plass korrekt informasjon dersom opplysninger er mangelfulle eller det er behov for mer underlagsdokumentasjon. Tolletaten tar da kontakt med deklarasjonspliktig og/eller tollrepresentant (virksomhet/transportsekskap) som har sendt inn melde- og opplysningsinformasjon.

Brukerstøtte

Parallelt med implementering av Digitoll-konseptet på flere tollsteder og for flere transportmåter, vurderer Tolletaten næringslivets behov for brukerstøttetjenester. Dette omfatter

eksempelvis tollfaglig veiledning, støtte i forbindelse med etablering av digital samhandling med næringslivet og håndtering av feilsituasjoner og hendelser.

Overgang fra manuell ekspedisjon og stor andel av behandling etter grensepassering til tidlig digital innsending og behandling bidrar også til at behandlingsvinduet blir kortere, og feilsituasjoner kan medføre ventetid og tregere behandling på grensen. Samtidig gir etablerte digitale kanaler også nye muligheter for proaktiv digital veiledning og hjelp til selvhjelp.

Tolletaten ser på behovene for brukerstøtte som krever annen tilgjengelighet enn dagens brukerstøtte, herunder om det er behov for 24/7-tilgjengelighet. Både innhold og omfang av brukerstøtten skal gjennomgås, som hvilken type hjelp og veiledning det er behov for og hvilken type kompetanse som trengs. Til dette hører også vurderinger rundt beredskap og nødprosedyrer. Det er aktuelt at en del av disse spørsmålene vurderes sammen med næringslivsaktørene. Tolletaten vil ta initiativ til en dialog om behovene.

10 Om grensepasseringen

Selve grensepasseringen omhandler del 3 av Digitoll-konseptet, jf. kapittel 2.1.

10.1 Fremleggelsesplikt

Etter vareførselsloven § 2-4 plikter den som innfører en vare som omfattes av fremleggelsesplikten å legge frem varen for tollmyndighetene for kontroll. Tilsvarende bestemmelse for utførsel er gitt i vareførselsloven § 5-4. Bestemmelsessted ved ankomst er gitt i vareførselsloven § 2-2.

Fremleggelsesplikten må ses i sammenheng med plikten til å gi melde- og opplysningsinformasjon etter vareførselsloven § 2-3.

Fremleggelsesplikten er basert på prinsippet om at den som passerer grensen skal kontakte tollmyndighetene og gjøre rede for varer vedkommende bringer med seg. Utgangspunktet er at varen og relevante opplysninger om varen skal kunne legges frem slik at tollmyndighetene kan kontrollere dem. Det betyr ikke at alle varer skal vises frem ved grensepassering, men de må være fysisk tilgjengelige for kontroll.

Ved alle større grenseoverganger er det rød og grønn sone for innpassering til Norge. Rødt felt benyttes for fremleggelse for kontroll, jf. vareførselsforskriften § 2-4-1. Alle som bringer med varer som skal deklarerer, skal som utgangspunkt velge rød sone med mindre det er gjort særskilt unntak i forskrift. Etter vareførselsforskriften § 2-4-1 tredje ledd kan en vare ikke fremlegges etter valg av grønt felt.

Bestemmelsessted for et transportmiddels ankomst til tollområdet er regulert i vareførselsloven § 2-2. Hovedregelen er at transportmiddelet skal gå til et sted «*hvor tollmyndighetene er stasjonert*». Detaljer for det enkelte transportmiddel, og eventuelle unntak, er regulert i vareførselsforskriften § 2-2-1 flg.

Fører av luftfartøy skal etter vareførselsforskriften § 2-2-2 gå direkte til lufthavn med internasjonal status. Fører av tog skal etter § 2-2-4 gå direkte til sted hvor kontroll skal finne sted eller tollmyndighetene skal komme om bord.

Vareførselsforskriften § 2-2-6 gir mulighet til etter søknad å gi tillatelse til ankomst på annet sted enn det som fremgår av forskriftens hovedregler.

Ved fartøy skal melding om ankomst normalt gis 24 timer før ankomst, ved digital melding i SafeSeaNet Norway, jf. vareførselsforskriften § 2-3-1.

Varer som bringes inn til tollområdet over landegrensene mot Sverige, Finland og Russland, skal legges frem ved norsk tollsted eller ved tollsted på svensk eller finsk side av riksgrensen der disse utfører tolltjeneste for norsk regning, jf. vareførselsforskriften § 2-4-6. Med mindre særskilt tillatelse er gitt etter § 2-4-7 er fremleggelse bare tillatt i tollstedets åpningstid.

Kravet om å gå til sted hvor tollmyndighetene er stasjonert er en forutsetning for oppfyllelse av fremleggelsesplikten etter vareførselsloven § 2-4. Det er den som rent faktisk bringer varen med som omfattes av plikten, i de fleste tilfeller er det fører av transportmiddelet.

I en digital løsning sendes informasjon om lasten inn før ankomst til grensen. Ved ankomst registreres ankomsten digitalt. Varene vil som i dag, fortsatt være tilgjengelige for kontroll ved at motorvognen fysisk befinner seg på tollstasjonen. Fremleggelsesplikten er dermed oppfylt, selv om fører ikke møter i ekspedisjonen. Det avgjørende er at tollmyndighetene faktisk har mulighet for kontroll når den som bringer varen til tollområdet ankommer tollstedet. Tolltjenestepersonene skal ha mulighet til å undersøke lasten nærmere dersom forhold ved transportmiddel, føreren, kjøringen eller annet vekker interesse.

10.2 Frigjøring

Frigjøring er regulert i vareførselsloven § 3-5 knyttet til varer som innføres til tollområdet.

En vare frigjøres i tråd med valgt prosedyre når vilkårene for den aktuelle prosedyren og nødvendige tillatelser foreligger. Frigjøring på grensen følger den type prosedyre varen er deklarerert for. En vare kan for eksempel ved grensepasseringen frigjøres for innlegg på tollager, og frigjøres for overgang til fri disponering på et senere tidspunkt.

Frigjøring av varer kan skje automatisk ved hjelp av teknologi eller etter manuell behandling av tjenesteperson.

Fører av motorvogn vil i et digitalt løp først ved ankomst til tollområdet få beskjed om vedkommende må stoppe og melde seg i ekspedisjonen, eller om vedkommende kan passere tollstedet uten å melde seg i ekspedisjonen. Varer skal som hovedregel legges frem for kontroll, jf. vareførselsloven § 2-4.

Fører av motorvogn eller tollrepresentant har mulighet til å rette opp feil etter ankomst på rød sone, det vil si mens varene befinner seg på tollstasjonen, men før motorvognen har kjørt ut av rød sone. Det gjøres ved oppmøte i ekspedisjonen. Fører har plikt til å stoppe og melde seg i ekspedisjonen, selv om det er gitt klarsignal for passering, dersom fører vet at innsendt informasjon ikke er korrekt eller vedkommende skal tollbehandle privat reisegods.

10.3 Automatisk registrering av ankomst til tollområdet

Det er Tolletatens målsetting av selve grensepasseringen ved kommersiell innførsel i størst mulig grad automatiseres, slik at både ankomst, fremleggelse og frigjøring kan gjøres

automatisk ved bruk av teknologi. *Dette må imidlertid gjennomføres gradvis for de ulike transportmåtene.*

Det er foreløpig ikke tatt endelig stilling til type teknologi som bør benyttes for å registre ankomst. Tolletaten vil komme tilbake med nærmere vurderinger av hvilken teknologi som er mest hensiktsmessig å benytte for automatisk registrering av ankomst.

Selv om innhenting av informasjon for det meste kan foregå digitalt, vil selve grensepasseringen ved mange tollsteder skje manuelt inntil videre. Det vil likevel legges til rette for at grensepassering kan foregå hurtigere enn i dag, gjennom at behandlingstiden i ekspedisjonen reduseres til et minimum for transporter og forsendelser som er ferdig behandlet og risikovurdert i forkant.

Fartøy

Etter gjeldende rett skal melding om ankomst for fartøy gis digitalt i SafeSeaNet Norway. Tolletaten vil i løpet året se nærmere på kravene til opplysninger i melde- og opplysningsplikten for fartøy gjennom SafeSeaNet Norway, samt hvordan den faktiske ankomst skal registreres.

Luffartøy

Ifølge gjennomføringsplanen skal melding om ankomst med luffartøy kunne leveres i Tolletatens nye system fra 1. oktober 2023. Meldeplikten for ankomst med luffartøy er regulert i vareførselsforskriften § 2-3-3, og oppfylles etter gjeldende bestemmelser i dag på ulike måter avhengig av om luffartøyet skal gå til lufthavn uten internasjonal status (tredje ledd), lufthavn med internasjonal status (fjerde ledd) eller landingsplass for småfly (syvende ledd). Meldeplikten for luffartøy gjelder uavhengig av om det medbringes varer underlagt fremleggelsesplikt eller ikke.

Tolletaten utreder for tiden om det bør utvikles løsninger som henter informasjon om ankomst fra flyplassenes datasystemer, eller om det er hensiktsmessig at dagens ordninger videreføres.

Tog

Ifølge gjennomføringsplanen skal melding om ankomst kunne leveres i Tolletatens nye system fra 30. juni 2024. Tolletaten vil i løpet året se nærmere på opplysningskravene i melde- og opplysningsplikten for tog og om det bør utvikles løsninger for automatisk registrering av et togs ankomst til tollområdet.

Motorvogn (vei og ferge)

Tolletaten har i løpet av de siste årene testet ut automatisk registrering av motorvogns faktiske ankomst til tollområdet ved tollstedene på Svinesund og Ørje. Uttestingen som var en del ekspressfortollingspiloten registrerte motorvogners ankomst til tollstedet ved hjelp av skiltgjenkjenningsteknologi (ANPR). Bruken av denne teknologien er videreført i løsningen for oppfylning av melde- og opplysningsplikten som nå er i drift på disse tollstedene. Type teknologi er under vurdering og det kan komme endringer. Det er heller ikke tatt stilling til hvilken teknologi som skal benyttes på øvrige tollsteder på landevei og på ferge.

10.4 Parallele løp

Det innføres en hovedregel om digital levering av melde og opplysningsdata for alle transportmåter fra 1. april 2025. Dette innebærer at det i en overgangsperiode legges til rette for parallele løp for oppfylging av melde- og opplysningsplikten og fremleggelsesplikten; ett hvor plikten kan oppfylles digitalt og ett hvor den oppfylles manuelt.

For å tilrettelegge for en automatisert grensepassering kreves funksjonalitet som ivaretar flere krav. En automatisert løsning må håndtere:

- 1) registrering av ankomst til tollområdet eller rød sone (melde- og opplysningsplikt, fremleggelsesplikt),
- 2) anvisning om hvordan fører skal forholde seg på rød sone, og/eller anvisning til kontroll eller ikke-kontroll, og
- 3) frigjøring av varer for valgt tollprosedyre.

I praksis kan dette gjennomføres på ulike måter for de ulike transportmåtene. Tabellene nedenfor angir hvordan en digital og en manuell løsning vil fungere for de ulike transportmåtene:

Motorvogn på vei og ferge		
Automatisert grensepassering - melde- og opplysningsdata er sendt inn digitalt	Systemstøtte for en automatisert grensepassering er tilgjengelig	Manuell grensepassering - melde- og opplysningsdata er ikke sendt inn digitalt
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ankomst registreres ved hjelp av teknologi 2. Teknologi angir transportmiddelets status «stopp» (rød) eller «ikke-stopp» (grønn). Fører må møte i ekspedisjonen ved «stopp». 3. Varene som er deklarerert frigjøres automatisk for valgt prosedyre når rød sone forlates. 	<p>Vei fra 09.11.2022 ved Svinesund og Ørje tollsteder. Det vil bli lagt frem en egen plan for når systemstøtte er tilgjengelig ved øvrige tollsteder på vei og på de ulike fergeterminalene</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ankomst registreres ved oppmøte i ekspedisjon 2. Transportmiddel har alltid rød status og fører må møte i ekspedisjon 3. Varene som er deklarerert frigjøres for valgt prosedyre i ekspedisjon

Tabell 8 Grensepassering for motorvogn (vei og ferge)

Luftfartøy/fartøy/tog	
Manuell grensepassering - melde- og opplysningsplikten oppfylles digitalt eller manuelt	Systemstøtte for en automatisert grensepassering er tilgjengelig
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ankomst registreres ved ruteplan 2. Angivelse av stopp/ikke-stopp for varen meldes manuelt den som har inngitt informasjon om varen 3. Varene som er deklarerert frigjøres for valgt prosedyre manuelt 	<p>Luftfartøy fra 01.10.2023 Fartøy/tog fra 30.06.2024⁹</p>

Tabell 9 Grensepassering for luftfartøy, fartøy og tog

10.5 Hva trenger fører å ha med av dokumentasjon?

Dersom melde- og opplysningsplikten oppfylles **manuelt**, skal fører som i dag medbringe og levere papirdokumentasjon ved oppmøte i ekspedisjonen.

Dersom melde- og opplysningsplikten oppfylles **digitalt**, skal følgende informasjon/-dokumentasjon medbringes og eventuelt leveres ved grensepassering:

Vei	Ved eventuelt oppmøte i ekspedisjon: <ul style="list-style-type: none">• Registreringsnummer motorvogn og ID til innsendte melde- og opplysningsdata• Transitteringsdokumenter (det er foreslått at kravet skal bortfalle ved innføring av NCTS fase 5)• Papirdokumentasjon på eventuelle eksporter skal alltid medbringes
Ferge	Ved eventuelt oppmøte i ekspedisjon: <ul style="list-style-type: none">• Registreringsnummer motorvogn og ID til innsendte melde- og opplysningsdata• Transitteringsdokumenter (det er foreslått at kravet skal bortfalle ved innføring av NCTS fase 5)

Tabell 10 Oversikt over dokumentasjon for grensepassering md motorvogn

Merk at det forhold at det ikke kan utveksles digital informasjon med EU i dagens eksport-systemer (TDS og ECS), gjør at mange eksporter som håndteres på EUs vegne må behandles manuelt i ekspedisjonen. Fører må derfor medbringe papirdokumentasjon og henvende seg i ekspedisjonen. Dette gjelder inntil et nytt eksportsystem er på plass i EU fra 2025. Se nærmere omtale i kapittel 7.

Tolletaten vil komme tilbake til hvilken dokumentasjon som kreves for fartøy, luftfartøy og tog i forbindelse med etablering av løsning for digital melde- og opplysningsplikt for disse transportformene.

10.6 Manglende eller feil informasjon ved ankomst

Innføring av krav til deklarerer av alle varer senest ved grensepassering reiser spørsmål rundt hva som skjer i de tilfeller nødvendig informasjon mangler når transporten ankommer. Flere høringsinstanser stiller spørsmål ved hva risikoen er for at transport med motorvogn blir stående på grensen inntil alle opplysninger er på plass, eller for at flyet eller skipet ikke kan losses. Korte ledetider kan gjøre det utfordrende å få frem informasjon før ankomst. Tolletaten er kjent med at det i enkelte tilfeller pr. i dag kan være vanskelig å få tak i all informasjon før grensepassering. Dette er kanskje særlig aktuelt ved stykkgodstransporter, der mange aktører skal medvirke til at informasjon er på plass og der varer lastes i Sverige nær grensen. Videre er utfordringene kanskje særlig knyttet til prosedyrene tollager og overgang til fri disponering.

Lovens krav

Lovens klare hovedregel i fremtidige prosesser er at nødvendig informasjon skal foreligge senest ved innførsel. Etter vareførselsloven § 3-5 frigjøres varen til valgt prosedyre ved innførsel når nødvendig informasjon og dokumentasjon foreligger. Alle varer som tas inn over landegrensen skal følges av informasjon om varen slik at Tolletaten har mulighet til å vurdere risiko og om nødvendig foreta kontroller, noe som er et vesentlig element i etatens samfunnsoppdrag.

Som anført ovenfor er det nødvendig at dagens rutiner, der informasjon oftest fremskaffes og leveres etter grensepassering, endres. Tolletaten har stor forståelse for at det kan være vanskelig å få på plass nødvendig informasjon, særlig i en overgangsfase hvor nye regler skal implementeres, og at det trengs tid til omstilling. Videre er det også i enkelte tilfeller, tross gode rutiner, av ulike grunner ikke alltid vil være mulig å ha all informasjon tilgjengelig når varene ankommer grensen.

Behandling av informasjon

Tidspunkt for behandling av informasjon er avhengig av når deklarasjon foreligger. Det samme gjelder melde- og opplysningsinformasjon. Det er viktig å motta informasjon så tidlig som mulig slik at informasjonen kan vurderes og behandles før transportmiddelet ankommer.

Tolletaten er klar over at det i en periode vil måtte være parallelle løp, og at dette kan påvirke for eksempel kødannelse. Melde- og opplysningsdata gir oss viktig informasjon om hvilket transportmiddel som ankommer når, hvor og med hvilke varer. Det vil tilbys løpende systemstøtte for innlevering av melde- og opplysningsinformasjon digitalt. Det er viktig at aktørene tar denne i bruk så raskt som mulig. For aktører som velger digital levering av melde- og opplysningsinformasjon, gjennomføres en automatisk behandling av informasjonen før ankomst. Eventuelle stopp er, foruten i kontrolltilfeller, blant annet avhengig av om informasjon mangler og om dette kan håndteres før ankomst eller ikke.

For de deler av transportbransjen som fortsatt bruker papirdokumentasjon for å oppfylle melde- og opplysningsplikten, må denne håndteres manuelt i ekspedisjonen. Det er særlig aktuelt ved motorvogn på vei og ferge. Her vet Tolletaten ikke på forhånd hvilket transportmiddel som ankommer med hvilke varer, siden melde- og opplysningsdata ikke er sendt inn på forhånd. Det samme gjelder for veitransport der eksport fra EU/Sverige ikke er klarert før ankomsten, jf. kapittel 7. Digital datautveksling med svenske tollmyndigheter vil tidligst kunne skje i 2025.

Stopp på grensen?

Om en transport må stoppe for manuell ekspedering, og hvor lang tid det vil ta, avhenger således av mange faktorer, som alle vurderes nøye med tanke på et tidsløp.

Utgangspunktet er at transporter som ikke rettidig og fullstendig har gitt pliktig informasjon, ikke vil får frigjort medbrakte varer til valgt prosedyre. Det vil medføre at transporten ikke får forlate grensetollstedet før fullstendige og riktige opplysninger er sendt inn. I en overgangsfase vil Tolletaten benytte veiledning og opplæring for å få nødvendig informasjon på plass.

Tolletaten vil i overgangsperioden og på tidspunktet for utfasing av direktekjøringsordningen ha fokus på ulike tiltak for å forhindre køer ved ankomst til tollområdet. Tolletaten vurderer også ordninger som gir incentiver til digital oppfyllelse av melde- og opplysningsplikten, som for eksempel køordninger for raskere ekspedering.

Aktuelle tiltak for smidig overgang til nye ordninger:

- Tett oppfølging av systemleverandører
- Trafikkanalyser og bemanningsplanlegging
- Aktiv veiledning/forebygging

- Målrettet og aktiv dialog med næringslivet for å sikre størst mulig frivillig oppslutning om digital levering av melde- og opplysningsdata før det innføres krav til oppfylning av plikten digitalt
- Målrettet informasjon til næringslivet om mulige konsekvenser dersom deklarasjonsinformasjon leveres kort tid før grensepassering
- Beredskap, i form av blant annet ekstra bemanning, ved milepæler som medfører store endringer, herunder tester
- Vurdere redusert kontrollnivå for utvalgte transportere og/eller alle transportere
- Eventuell innkalling av ekstra bemanning (forutsetter beredskapsordning)

Det vises ellers til at Tolletaten vil utrede behovet for eventuelle midlertidige lagerordninger, jf. høringsnotat 2, kapittel 3.